

Λίγα λόγια

Φτάσαμε στο τέλος μιας όμορφης και δημιουργικής αναζήτησης. Ένα μικρό κομμάτι των δράσεών μας που εκπονήθηκαν κυρίως το μήνα Μάρτιο στο πλαίσιο του Πολιτιστικού Προγράμματος «Ταξιδεύω –Τραγουδώ στον αλησμόνητο Ελληνισμό Πόντος –Κων/λη» αποφασίσαμε να μοιραστούμε μαζί σας...

Ταξιδέψαμε στην Ιστορία παρέα με τους Αργοναύτες. Διασχίσαμε τα νερά του Εύξεινου Πόντου, που και για μας από άγνωστος και άξενος που ήταν αρχικά έγινε τελικά φιλόξενος και αγαπητός. Μάθαμε πολλά μέσα από τη δημιουργική επαφή και συνεργασία με τον Σύλλογο Ποντίων Πετρούπολης-Ιλίου «Μανουήλ Κομνηνός» και τα πάντα πρόθυμα και φιλόξενα μέλη του, τα οποία και ευχαριστούμε... Απολαύσαμε πολλά απογεύματά μας φτιάχνοντας ποντιακές συνταγές παρέα με τους συμμαθητές μας, παίρνοντας συνεντεύξεις...

Γνωρίσαμε νέους υπέροχους ανθρώπους. Χορέψαμε, παίξαμε, πλέξαμε αργαλειό, προβληματιστήκαμε, τραγουδήσαμε, εκφραστήκαμε και συγκινήθηκαν μέσα από τις αναζητήσεις μας. Με όλα αυτά μάθαμε πως μέσα από τη συνεργασία μαθαίνεις και δημιουργείς υπέροχα πράγματα.

Ευχή μας να αναγνωρίσουν όλοι οι λαοί το μεγαλείο του ποντιακού λαού, τους αγώνες και τα δεινά που πέρασαν. Να μείνει χαραγμένη στις καρδιές όλων η 19^η Μαΐου, Ημέρα Μνήμης της Γενοκτονίας του Ποντιακού Ελληνισμού, γιατί

**Οι Πόντιοι είναι Έλληνες,
Τραντέλληνες γενναίοι,
άντρες με αδούλωτη ψυχή
και ήρωες σπουδαίοι.**

Οι μαθητές και οι δάσκαλοι
του Δ1 και Δ2

Την προηγούμενη Πέμπτη 7-3-2019 το απόγευμα παρέα με πολλούς συμμαθητές μας επισκεφτήκαμε το Σύλλογο Ποντίων Πετρούπολης για να γνωρίσουμε από κοντά τον κ. Ηλία Υφαντίδη, λυράρη και δάσκαλο της ποντιακής διαλέκτου.

Αρχικά καθίσαμε στη βιβλιοθήκη του Συλλόγου γύρω από μεγάλα τραπέζια και όταν ήρθαν όλα τα παιδιά αρχίσαμε να του κάνουμε ερωτήσεις. Με τι ασχολείται, από πού κατάγεται, πού έμαθε να παίζει λύρα κ.ά. Με πολύ ευχάριστη διάθεση αλλά και συγκίνηση μας απάντησε για όλα, μας είπε για τους παππούδες του που κατάγονταν από την Τραπεζούντα και την Κερασούντα και μετά τη γενοκτονία βρέθηκαν στον Καύκασο. Μας μίλησε για παραδοσιακά έθιμα και φαγητά, όπως τον Κουκαρά και τα Χαψία. Μας μίλησε ακόμη για την ποντιακή γλώσσα αλλά και πώς λέγονται κάποια ζώα στα ποντιακά. Επίσης, μας μίλησε για τη λύρα, μια μεγάλη του αγάπη, και μας έπαιξε μουσική. Στο τέλος, κάποιοι από εμάς ψάξαμε πληροφορίες για διάφορα θέματα σχετικά με τον Πόντο στη βιβλιοθήκη του Συλλόγου με τη βοήθεια της κ. Αναστασίας Δανιηλίδου.

Περάσαμε τέλεια μαζί του. Με ευχάριστο, αστείο και δημιουργικό τρόπο μάθαμε για τα έθιμα, τα φαγητά αλλά και τη δύσκολη ιστορία των Ποντίων. Ήταν μια φανταστική εμπειρία που μας έμεινε αξέχαστη. Ελπίζουμε να αγαπήσουμε μέσα από αυτές τις δράσεις μας τον Πόντο και την ιστορία του.

Δείτε ολόκληρη τη συνέντευξη στις επόμενες σελίδες...

Ειρήνη Πατσή, Νικόλας Κοπίδης, Μελίνα Τζαφάλια Δ2

Ένας αλλιώτικος προορισμός

Στις 20 Φεβρουαρίου 2019 τα δύο τμήματα της Δ' Δημοτικού του σχολείου μας επισκεφτήκαμε τον Σύλλογο Ποντίων των δήμων Πετρούπολης - Ιλίου «**Μανουήλ Κομνηνός**», στο πλαίσιο του Πολιτιστικού Προγράμματος που φέτος δουλεύουμε με την τάξη μας «**Ταξιδεύω, τραγουδώ στον αλησμόνητο Ελληνισμό: Πόντος-Κωνσταντινούπολη**».

Ήταν η πρώτη φορά που παρευρεθήκαμε σ' έναν τέτοιο πολιτιστικό χώρο, ο οποίος αποτελεί πνευματική «κυψέλη» για την τοπική κοινωνία και όχι μόνο με τις πλούσιες δράσεις του.

Τα μέλη του μας υποδέχτηκαν εγκάρδια στην είσοδο του κτιρίου. Προσφέρθηκαν αμέσως να μας ξεναγήσουν στους χώρους και να μας δείξουν έργα και ντοκουμέντα από την ιστορία των Ποντίων.

Ακολούθησε εποικοδομητική συζήτηση - συνέντευξη με τον πρόεδρο κύριο Κουλαξουζίδη Νικόλαο από τη Ζιλμέρα - σημερινό Σούμπασι - του Πόντου και την κυρία Αναστασία Δανηλίδου, φιλόλογο και γνώστη της ιστορίας του Πόντου, με θέματα που αφορούσαν την ιστορία του συλλόγου, την ποντιακή διάλεκτο, τα φαγητά, τον τρόπο ζωής και τα ήθη και έθιμα των Ποντίων, αρκετά από τα οποία καταγράφονται στην εφημερίδα μας.

Το ενδιαφέρον των μαθητών ήταν αμείωτο καθ' όλη τη διάρκεια της συζήτησης

και η συμμετοχή τους καθολική, γεγονός που αποτυπώθηκε στις καταγιστικές ερωτήσεις των «μικρών δημοσιογράφων» προς τους ομιλητές.

Στο τέλος, κατά την έξοδό μας, ακολούθησε πλούσιο κέρασμα με παραδοσιακά ωτία και αναψυκτικά.

Ήταν η αρχή του ταξιδιού μας, που με σύριο άνεμο άνοιξε τους ορίζοντές μας και μας έδωσε ώθηση για τους επόμενους σταθμούς. Ευχαριστούμε θερμά τα μέλη του συλλόγου για τη φιλοξενία τους, την καθοδήγησή τους και τη στήριξή τους στην προσπάθειά μας.

Δήμητρα ΜερσίναΔ1
και η Συντακτική Επιτροπή

Δείτε και τη σχετική ηλεκτρονική ανάρτηση:

<https://www.trapezounta.gr/pontus-news/10329/>

Γνωριμία με τον Ηλία Υφαντίδη

-Με τι ασχολείστε;

-Είμαι λυράρης, γράφω στίχους ποντιακούς και ασχολούμαι με τη συγγραφή θεατρικών έργων. Γράφω θεατρικά έργα και δρώμενα, όπου παίρνουν μέρος μικροί και μεγάλοι, με απώτερο σκοπό να μαθαίνουν τη γλώσσα, η οποία έχει αιώνες ζωής και προσπαθούμε όσο μπορούμε να την κρατήσουμε. Στις 13 Απριλίου έχουμε θεατρική παράσταση με ένα έργο στα ποντιακά και στη νεοελληνική στο πνευματικό κέντρο Ιλίου «Μελίνα Μερκούρη» και είστε όλοι καλεσμένοι. Όπως ζούμε σήμερα οι Πόντιοι, μέσα στα σπίτια τους μιλάνε την ποντιακή, ενώ στις συναλλαγές τους μιλάνε νεοελληνικά.

Η ποντιακή διάλεκτος έχει πάνω από τριάντα ιδιώματα, ντοπιολαλιές. Από άκρη σε άκρη σε όλο τον Πόντο μιλούσανε την ποντιακή διάλεκτο, αλλά κάθε περιοχή είχε τη δική της λαλιά. Όπως κι εδώ στην Ελλάδα, από την Κρήτη μέχρι τον Έβρο όλοι μιλάνε την Ελληνική, αλλά διατηρούν και την δική τους τοπική λαλιά.

-Πού μάθατε μουσική;

-Μουσική έμαθα στον Αμαραντίδη τον Γιώργο, που ήταν ένας από τους θρύλους της ποντιακής λαϊκής μας παράδοσης.

-Μιλάνε σήμερα ποντιακά στον Πόντο;

-Μιλάνε, γιαβρί μου, σε πάρα πολλές περιοχές του Πόντου. Σε κάποια χωριά που είναι πιο ψηλά τα μιλάνε πιο ελεύθερα, ενώ στις μεγάλες πόλεις τα μιλάνε πιο μαζεμένα και πιο μυστικά, γιατί, παρά το ότι έχουν αλλάξει τα πράγματα, είναι ακόμα δύσκολα...

Στον Πόντο οι γονείς μου που έμεναν, δεν έλεγαν ότι είμαστε Πόντιοι, έλεγαν ότι είμαστε Ρωμιοί, με την έννοια της Ρωμιοσύνης. Τη γλώσσα που μιλάγαμε δεν την λέγανε ποντιακά, αλλά ρωμαίικα. Εδώ στην Ελλάδα ονομαστήκαμε Πόντιοι.

-Πού μάθατε τα ποντιακά;

-Η γιαγιά μου ήταν αυτή που μου έμαθε τη γλώσσα, τα τραγούδια, τα παραμύθια, όλα αυτά στα ποντιακά, αλλά και οι γονείς μου τα μιλούσαν μέσα στο σπίτι, ενώ με τον υπόλοιπο κόσμο μιλούσαμε τα νεοελληνικά.. Καθώς πήγα σχολείο, πολλές φορές στις εκθέσεις μου ξεφεύγανε ποντιακές φράσεις και κάποιοι καθηγητές μου με μάλωναν γι' αυτό. Τώρα όμως που με βρίσκουν, αναγνωρίζουν το λάθος τους και μου ζητάνε συγγνώμη.

-Θέλετε να μας πείτε ένα ποντιακό έθιμο της Σαρακοστής;

-Πολύ ωραία. Όπως εδώ έχουμε την κυρα-Σαρακοστή, στον Πόντο έχουμε τον Κουκαρά. Πρόκειται για μια μεγάλη ωμή πατάτα ή κρεμμύδι με φύτες-μουστάκια, οπού γύρω τους βάζουμε 7 φτερά. Στον Πόντο με καπνιά από το τζάκι, εδώ με μαρκαδόρους ζωγραφίζουμε πάνω τους μάτια και μύτη. Τους δίνουμε μια άγρια όψη, αυστηρή. Κάθε εβδομάδα έβγαζαν ένα φτερό. Εφτά οι εβδομάδες

της Μεγάλης Σαρακοστής, εφτά και τα φτερά, όσα και τα ποδαράκια της κυρα-Σαρακοστής. Η χρήση του Κουκαρά ήταν διπλή: όταν κάποιο παιδάκι ήθελε να φάει γάλα, τυριά ή αυγά, του λέγανε: «Πρόσεξε, θα σε φάει ο Κουκαράς!» κι έτσι κανένας δεν τολμούσε να φάει τίποτα και νήστευε! Και οι νοικοκυρές καταλάβαιναν ότι πλησίαζε το Πάσχα. Η λέξη «Κουκαράς» ουσιαστικά σημαίνει γάντζος: ήταν ένα ξύλινος γάντζος μέσα στο σπίτι, οπού εκεί κρεμούσανε την πατάτα ή το κρεμμύδι. Από αυτόν τον γάντζο πήρε το όνομά του ο Κουκαράς. Όταν τελείωνε η Σαρακοστή, κατέβαζαν τον Κουκαρά και τον έδιναν στα παιδιά, που τον κλωτσούσαν και κατέληγε στα κεραμίδια των σπιτιών.

Φτιάχνοντας Κουκαράδες στην τάξη

-Θέλουμε να μάθουμε μερικά ζώα και φυτά, πώς λέγονται στα ποντιακά.

-Τι ωραίες ερωτήσεις! Λοιπόν, ο σκύλος λέγεται «σκύλον». Πάνω από το σίγμα μπαίνει ένα σημαδάκι και γίνεται παχύ.

Η κότα λέγεται «κοσσάρα» με παχύ σ, ενώ ο γάτος «πάρδος», η μέλισσα «μελισσίδιν» κ.ά.

-Τι διαφορετικά σημάδια χρησιμοποιείτε στα ποντιακά;

-Τα πιο βασικά είναι η περισπωμένη (˘) ή το (ˆ) που μπαίνουν πάνω από σύμφωνα σαν τόνος και τα κάνουν να προφέρονται παχιά. Ένα άλλο είναι το υφέν. Τι σας φέρνει το υφέν στο μυαλό, ποιο ρήμα;

-Το υφαίνω.

Μπράβο! Όπως λένε κι εμένα Υφαντίδη. Το υφέν υφαίνει, μπαίνει πάντα κάτω από φωνήεντα και υφαίνει, μπλέκει δηλαδή. Για να δούμε ένα παράδειγμα: τα χέρια στην ποντιακή λέγονται «σσέρια». Για να το γράψουμε πάνω από το «χ» θα βάλουμε το (ˆ) και θα το κάνουμε παχύ, ενώ κάτω από το -ια θα βάλουμε το υφέν για να το «πλέξει» και να το κάνει κάτι ανάμεσα σε -εα. Το υφέν υπάρχει και στα νεοελληνικά, όπου το χρησιμοποιούμε για να ενώνουμε λεξούλες. Να ξέρετε ότι τα περισσότερα ονόματα τα Ποντιακά που τελειώνουν σε -ίδης έχουν να κάνουν με κάποιο επάγγελμα ή με κάποιο χαρακτηριστικό τους. Οι πρόγονοί μου π.χ. είχαν στο χωριό υφαντουργείο, εξ ου και το επίθετο Υφαντίδης. Η κατάληξη -ίδης προέρχεται από το -υίδης, δηλαδή ο υιός. Το δικό μου επώνυμο κανονικά είναι

Υφαντής. Υφαντίδης σημαίνει ο γιος του Υφαντή.

-Μπορεί κάποιος να μάθει εύκολα ποντιακά;

-Σίγουρα μπορεί να αρχίζει να τα διαβάζει. Σιγά σιγά μπορεί να τα μαθαίνει. Ωστόσο θέλω να ξέρετε ότι όταν οι διάλεκτοι και οι γλώσσες δεν είναι συναλλαγής, είναι πολύ δύσκολο να κρατηθούν. Αυτό σημαίνει ότι όταν μιλάμε τα ποντιακά μέσα στο σπίτι μας είναι πολύ πιο εύκολο να τα μάθουμε. Όμως επειδή δεν τα μιλάμε πια στο σπίτι μας... Έχω πολύ κόσμο, από τη δική σας ηλικία μέχρι μεγάλους ανθρώπους, που θέλουν να μάθουν να μιλάνε αρκετά ποντιακά, όλα δεν μπορείς να τα μάθεις. Όσοι δεν είναι Πόντιοι και θέλουν να τα μάθουν, ο πιο εύκολος τρόπος είναι μέσα από το θέατρο, που περιέχει και τη μουσική.

-Υπάρχουν βιβλία για την ποντιακή διάλεκτο;

-Υπάρχουν και πολύ σπουδαία. Τα πιο παλιά και τα πιο σημαντικά για μένα είναι στην Επιτροπή Ποντιακών Μελετών, όπου υπάρχουν λεξικά σε μια σειρά που λέγεται Αρχείο του Πόντου.

-Μπορείτε να μας πείτε μερικές παροιμίες στα ποντιακά;

-Πολύ ευχαρίστως! Θα σας πω δύο: «Άβουλα του Θεού φύλλον 'κι λαΐσκεται»

Δηλαδή χωρίς τη θέληση του Θεού ούτε φύλλο δεν κινείται.

«Άγιον τάxon και μωρόν μη τάγης».

Δηλαδή στον άγιο τάξε, αλλά στο μωρό μην τάξεις.

-Θα μας μιλήσετε για τα μουσικά όργανα;

-Βεβαίως. Ξέρετε ποιο είναι το κυρίαρχο ποντιακό όργανο;

-Η λύρα

-Η ποντιακή λύρα είναι φιαλόσχημη, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες λύρες της Ελλάδος που είναι αχλαδόσχημες. Παίζεται με το τοξάρι ενώ οι άλλες παίζονται με τα νύχια.

-Όπως τη βλέπετε τη λύρα, έτσι να δω τη φαντασία σας, τι σας θυμίζει;

-Μου θυμίζει μια γυναίκα που προσεύχεται.

-Πράγματι, τη λύρα τη βλέπουμε σαν έναν άνθρωπο και όχι σαν ξύλο. Έχει πολύ μεγάλη αξία για μας η λύρα, γι' αυτό και τα περισσότερα μέρη της έχουν ονομασίες από το ανθρώπινο σώμα. Και επειδή η φίλη σας η Βασιλική μάς μίλησε για προσευχή, κοιτάξτε το κεφάλι της λύρας. Το βλέπετε που είναι τριγωνικό; Συμβολίζει την Αγία Τριάδα και όταν παίζουμε σχηματίζεται το σημείο του Σταυρού.

Έχουμε τριών ειδών λύρες: **τη μεσαία**, τη **λεπτή ή ζιλ'** και την **μπάσα ή γαπάλ**, ανάλογα με το είδος του ήχου που βγάζουν. Παίζουμε με το τοξάρι που είναι φτιαγμένο με τρίχα αλόγου και το οποίο περνάμε με ρετσίνι πριν παίξουμε, για να δημιουργηθεί τριβή ανάμεσα στην τρίχα και τη χορδή και να παραχθεί ο ήχος που θέλουμε. Το ονομάζουμε έτσι γιατί μοιάζει με τόξο.

-Θα μας παίξετε ένα τραγούδι;

-Ο Πόντος έχει πολλά λυπητερά τραγούδια λόγω της ξενιτιάς, της άλωσης της Κων/λης αλλά και της καταστροφής του. Όμως ο Πόντος δεν είναι μόνο ένα κλάμα, αφού έχει και πολλά ζωηρά τραγούδια και πάρα πολλά της αγάπης. Είναι πιο πολύ αγάπη παρά κλάμα. Πιο πολλά είναι τα τραγούδια της αγάπης παρά της ξενιτιάς.

-Πόσες χορδές έχει η λύρα;

-Τρεις. Έχει τη μεσαία χορδή που χρησιμοποιείται ως ισοκράτης – ένας όρος της Βυζαντινής μουσικής – γι' αυτό δεν παίζεται με τη συνοδεία άλλων οργάνων. Η λύρα κανονικά έχει βυζαντινές νότες και όχι ευρωπαϊκές. Αν θέλαμε να μιλήσουμε με

Πεντάγραμμα, θα τις λέγαμε στο περίπου ότι είναι η Λα, η Μι και η Σι. Όμως όταν διδάσκεται με ευρωπαϊκό τρόπο κινδυνεύει να γίνει βιολί. Άλλα όργανα είναι η ζουρνά, που έπαιζε σε εξωτερικούς χώρους, και το αγγείο, σαν την γκάιντα.

Αφού μας έπαιξε μουσική με τη λύρα του και μας μάγεψε με τις όμορφες μελωδίες του, τον χαιρετήσαμε και τον ευχαριστήσαμε για την φιλοξενία του και το χρόνο του.

Οι μαθητές του Δ1 και του Δ2

Μαθαίνουμε παίζοντας

Μετά από τη συζήτησή μας με τον κ. Υφαντίδη, σκεφτήκαμε με ευχάριστο και παιγνιώδη τρόπο να

προσπαθήσουμε να γνωρίσουμε μικρά μυστικά της ποντιακής

διαλέκτου. Έτσι ετοιμάσαμε κάρτες με φωτογραφίες ζώων που είχαν γραμμένη την ποντιακή ονομασία και τη νεοελληνική. Παίξαμε το γνωστό σε όλους «μέμορι» και μάθαμε διασκεδάζοντας πολλά ζώα στα ποντιακά. Παρατηρήσαμε το τελικό «ν» που διατηρούν πολλά ζώα, αλλά και τις καταλήξεις -ίδιν (μελισσίδιν) και - όπον (περιστερόπον) που έχουν.

γυυυυυυ = κουκουφίη

μουχτερόν = γουρούνη

πάρδος = γάτος

κάττα = γάτα

φαρφαλά = κατσίδα

περιστερόπον = περσιττή

καχλίδον = σαλιγκάκι

κοσσύρα = κότα

καμελόν = καμήλα

γαρδελόν = γαρδίκι

πεντικός = ποντικός

ζαγγόν = σκύλος

Ο Πόντος στην αρχαιότητα

Η ιστορία του Ελληνισμού στον Πόντο έχει ως επίσημη αφετηρία την ίδρυση της Σινώπης στα βόρεια παράλια της Μικράς Ασίας από Ίωνες ναυτικούς περίπου το 800 π.Χ. Από τη Σινώπη άποικοι ίδρυσαν άλλες πόλεις. Η κυριότερη αυτών ήταν η Τραπεζούντα το 783 π.Χ.

Οι Έλληνες του Πόντου αναφέρονται από αρκετούς αρχαίους συγγραφείς. Από τον Πόντο καταγόταν ο αρχαίος Έλληνας αστρονόμος Ηρακλείδης ο Ποντιακός καθώς και ο ιστορικός και γεωγράφος Στράβων.

Λιόλιος Χάρης Δ1

Ο Πόντος στα χρόνια της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και η Γενοκτονία στην περίοδο των Νεότουρκων

Οθωμανική περίοδος στην Ελλάδα ή και Τουρκοκρατία, όπως επικράτησε να λέγεται, χαρακτηρίζεται η χρονική περίοδος κατά την οποία η Οθωμανική αυτοκρατορία κυριαρχούσε στον γεωγραφικό χώρο της σημερινής Ελλάδας και γενικά σε περιοχές κατοικούμενες διαχρονικά και όχι μόνο, σε μικρό ή μεγάλο βαθμό από Έλληνες.

Το 1453 οι Οθωμανοί κατέλαβαν την Κωνσταντινούπολη, θέτοντας συμβολικά τέλος στον ελληνικό χριστιανικό κόσμο. Το 1453 κυριεύτηκε το τελευταίο ελεύθερο ελληνικό έδαφος στην ανατολική Κριμαία. Αργότερα εντάχθηκαν στον νέο οθωμανικό κόσμο οι ελληνικές περιοχές που βρίσκονταν υπό ενετική κυριαρχία, όπως η Κρήτη. Η κατάληψη της Τραπεζούντας δεν σήμαινε αυτόματα την κατάληψη του Πόντου από τους Οθωμανούς. Η ύπαιθρος διατηρούσε κάποιες ελευθερίες, ενώ παρέμεναν ελεύθερα και αρκετά κάστρα στο εσωτερικό της χώρας.

Η επικράτηση των μουσουλμάνων στον χώρο διαμόρφωσε ριζικά νέες συνθήκες καθώς έγινε εξισλαμισμός μεγάλων τμημάτων του πληθυσμού σε διάφορα μέρη της Ελλάδας και της Μ. Ασίας, γεγονός που έφερε σημαντικές πολιτικές, δημογραφικές και οικονομικές

αλλαγές. Οι χριστιανοί πλήρωναν φόρο που έμεινε γνωστός ως **χαράτσι** ο οποίος αποτελούσε μία από τις κύριες πηγές εσόδων του οθωμανικού κράτους.

Από τα τέλη του 17^{ου} αιώνα είχε ξεκινήσει η εκπαιδευτική κίνηση στον Πόντο, όπως και στον υπόλοιπο ελληνικό κόσμο. Η Τραπεζούντα εξελίχτηκε σε κέντρο των ελληνικών γραμμάτων και το πρώτο σχολείο ιδρύθηκε το 1862.

Το διάστημα 18^{ου}-19^{ου} αιώνα χαρακτηρίζεται από μεταναστευτικά ρεύματα στη Νότια Ρωσία και στον Καύκασο όπου δημιουργούνται μεγάλες ποντιακές κοινότητες. Ο Γιάκομπ Φίλιπ Φαλμεράγιερ περιγράφει τις επαφές με χριστιανούς ελληνόφωνους Πόντιους, τους οποίους συνάντησε ταξιδεύοντας στον Εύξεινο Πόντο. Τους χαρακτήρισε ως «Βυζαντινούς Έλληνες» και τη γλώσσα τους ως «ελληνικά της Ματσούκας» και τους περιγράφει ως ελληνόφωνους που προσκυνούν την Παναγία Σουμελά.

Με τον όρο Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου (Pontiac Greek Genocide) αποκαλείται η συστηματική εξόντωση των Ελλήνων του Πόντου από την κυβέρνηση των Νεότουρκων, κατά την περίοδο 1914-1923. Περίπου 353.000 Πόντιοι χάθηκαν. Η Γενοκτονία των Ποντίων είναι αναγνωρισμένη επισήμως από τέσσερα κράτη: την Ελλάδα, τη Σουηδία, την Αρμενία και την Ολλανδία και κάθε χρόνο τιμάται στις 19 Μαΐου. Από την άλλη πλευρά, το τουρκικό κράτος αρνείται κατηγορηματικά μέχρι σήμερα πως υπήρξε γενοκτονία και αποδίδει τους θανάτους σε παράπλευρες απώλειες πολέμου, στον λιμό που προέκυψε από την εισβολή των Ρώσων στα βόρεια και σε εμφύλιες αναταραχές.

Κιρμικίρογλου Χρήστος
Γρατσίας Μάνος
Λιόλιος Χάρης Δ1

Η Ιστορία των Ποντίων

Ο κ. Κωνσταντίνος Μαυρόπουλος (Κανλικέτες), πρώην πρόεδρος του Συλλόγου Ποντίων Πετρούπολης, μας αφηγείται τα εξής σχετικά με την ιστορία των Ποντίων μετά την άλωση της Πόλης:

Μετά την άλωση της Τραπεζούντας το 1461 (οχτώ χρόνια μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1453), ο Πόντος βρίσκεται υπό οθωμανικό ζυγό. Οι Έλληνες ζουν με τους Τούρκους κατά το μεγαλύτερο διάστημα αρμονικά. Υπάρχουν όμως και δύσκολες περιόδοι βίαιων εξισλαμισμών. Στις μεγάλες πόλεις μεγάλο μέρος της οικονομίας βρίσκεται στα χέρια των Ελλήνων και αυτό κρύβει ένα μίσος των Τούρκων το οποίο εκδηλώνεται όταν αρχίζουν οι διωγμοί το 1914.

Στην Τραπεζούντα λειτουργούσαν πέντε τράπεζες, εκ των οποίων οι τρεις ανήκαν σε Έλληνες της Τραπεζούντας (Φωστηρόπουλος, Καπαγιαννίδης, Θεοφυλάκτου), η Τράπεζα Αθηνών και μία οθωμανική, στην οποία είχαν μετοχές Έλληνες και Αρμένιοι!!! Όταν άρχισαν οι διωγμοί, οι Τούρκοι με κάθε τρόπο επιδίωκαν να εξοντώσουν τους Έλληνες.

Με εξορίες μετακινούσαν πληθυσμούς με πεζοπορίες, χωρίς ξεκούραση και χωρίς φαγητό και νερό, όπου πέθαιναν από τις κακουχίες και έμεναν άταφοι, βορά στα άγρια θηρία. Με ψεύτικες κατηγορίες τούς καταδίκάζαν σε θάνατο δι' απαγχονισμού. Περιβόητα ήταν τα δικαστήρια της Αμάσειας, όπου εξόντωναν την αφρόκρεμα των Ελλήνων του Πόντου: ιερωμένους, βουλευτές, εμπόρους, επιχειρηματίες, διανοούμενους, δημοσιογράφους κ.λπ.

Έτσι το 1922 και '23 οι Έλληνες του Πόντου μετά από 28 αιώνες αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τα σπίτια και τις περιουσίες τους και να επιστρέψουν στην μητέρα

πατρίδα μόνο με τις ψυχές τους και ελάχιστα πράγματα από την οικοσκευή τους.

Επίσης δεν ξέχασαν να μεταφέρουν μαζί τους ό,τι μπόρεσαν να κουβαλήσουν απ' τις εκκλησίες, εικόνες και ιερά σκεύη. Όσοι είχαν χρυσά νομίσματα και τιμαλφή τα έκρυψαν, αλλά σχεδόν όλα χάθηκαν για πάντα. Με την λεγόμενη ανταλλαγή περιουσιών δεν τους αποδόθηκαν οι περιουσίες που άφησαν εκεί, αλλά ένα πολύ ελάχιστο μέρος.

Οι Έλληνες του Πόντου, όμως, λαός προοδευτικός και εργατικός κατάφεραν μέσα σε λίγα χρόνια να ξαναχτίσουν τις ζωές τους και να συμβάλουν στην ανάπτυξη της οικονομίας της νέας πατρίδας, της μητέρας Ελλάδας.

Πώς διατήρησαν την εθνική τους ταυτότητα οι Έλληνες του Πόντου

Στον Πόντο οι Έλληνες χριστιανοί ήταν βαθιά θρησκευόμενοι. Η πίστη ήταν αυτή που τους έδινε κουράγιο και τους κρατούσε όρθιους σε δύσκολες εποχές. Λόγω της πίστης διατήρησαν την εθνική τους ταυτότητα. Τότε όποιος άλλαζε πίστη, δεν έλεγαν ότι έγινε μουσουλμάνος, αλλά ότι τούρκεψε. Οι Τούρκοι πολλές φορές επιχείρησαν να τους κάνουν ν' αλλαξοπιστήσουν με βίαιο τρόπο. Κάποιοι δεν άντεξαν τις πιέσεις και αλλαξοπίστησαν. Δεν ξέχασαν όμως ποτέ τη μητρική τους γλώσσα, τα ποντιακά που λέμε εμείς, τα «ρούμτσε» που λένε αυτοί στην τουρκική γλώσσα και είναι παραφθορά της ελληνικής λέξης ρωμαίικα.

Κατά τον ξεριζωμό των Ελλήνων ή «ανταλλαγή πληθυσμών» όπως αναφέρεται στην συμφωνία της Λοζάνης την περίοδο 1922-23, αυτοί έμειναν εκεί, στις πατρογονικές τους εστίες. Εκτός της γλώσσας διατήρησαν και πολλές άλλες συνήθειες και έθιμα. Για παράδειγμα, το πολύ μεγάλο πανηγύρι της Κατίρκαγιας, γνωστό σε όλους τους Πόντιους, συνεχίζει να

γίνεται κάθε χρόνο την τρίτη Παρασκευή του Ιουλίου, όπου πέφτει πολύ κοντά με την ημερομηνία της 20^{ής} Ιουλίου. Άλλο παράδειγμα είναι ότι οι γυναίκες όταν ζυμώνουν, σταυρώνουν ανοιγοκλείνοντας όρθια την παλάμη πάνω στο ζυμάρι. Όταν βρέθηκα στον Πόντο και ρώτησα μια μουσουλμάνα Πόντια γιατί το κάνει αυτό και αν ξέρει τι σημαίνει, μου απάντησε ότι το έμαθε από την καλομάννα της (γιαγιά) κι εκείνη από τη δική της καλομάννα!

Αλλά ας έρθουμε πάλι στους χριστιανούς Έλληνες του Πόντου. Πολλές φορές την ημέρα επικαλούνταν την βοήθεια του Θεού, του Χριστού, της Παναγίας και των αγίων. Τηρούσαν με ευλάβεια όλες τις θρησκευτικές υποχρεώσεις τους. Παράλληλα όμως με τη βαθιά τους πίστη, ήταν και δεισιδαίμονες!!! Στο γνωστό θεατρικό έργο «Της Τρίχας το γεφύρι» (αντίστοιχο με της Άρτας) πίστευαν ότι ένα δαιμόνιο γκρέμιζε τη νύχτα ό,τι έχτιζαν οι μάστορες την ημέρα, απαιτώντας να γίνει μια ανθρωποθυσία, προκειμένου να επιτρέψει το δαιμόνιο την ολοκλήρωση του έργου! Επίσης πίστευαν ότι τα βράδια κυκλοφορεί ένα δαιμόνιο, ο Αράπ'ς (Αράπης), και τρομάζει και ενοχλεί τους ανθρώπους.

Ο πατέρας μου ο Πάντζιον (Παναγιώτης) Μαυρόπουλος γεννήθηκε το 1902 σε ένα κοντινό χωριό της Τραπεζούντας, που τότε ονομαζόταν Κανλικά. Θα ήταν περίπου 12-13 χρονών όταν επισκέφτηκε μια μέρα τη θεία του την Τσόφα (Σοφία) που ήταν παντρεμένη στο διπλανό χωριό, την Κιρσιχανά (Ασβεστοχώρι), σε απόσταση 3 χιλιομέτρων.

Οι ευχάριστες ώρες που περνούσε με τη θεία και τα ξαδέλφια του, τον έκαναν να ξεχάσει ότι έπρεπε έγκαιρα και πριν νυχτώσει να επιστρέψει στο χωριό του. Έτσι όταν ξεκίνησε, ο ήλιος είχε ήδη δύσει. Είχε διανύσει περισσότερη από τη μισή διαδρομή και άρχισε να σουρουπώνει για τα καλά. Παντού ερημιά, ψυχή

δεν κυκλοφορούσε. Ο Πάντζιον άρχισε να αγριεύεται. Από την άλλη η μητέρα του άρχισε να ανησυχεί και έστειλε ένα γειτονόπουλο, τον Γρηγόρη, να πάει να τον προϋπαντήσει και να έρθουν παρέα. Μόλις βγήκε έξω από το χωριό ο Γρηγόρης, αντίκρισε μια φιγούρα να έρχεται κατά πάνω του από την αντίθετη πλευρά. Από την άλλη πλευρά ερχόταν ο Πάντζιον, που κι αυτός δεν αναγνώριζε τον Γρηγόρη και η πρώτη του σκέψη ήταν «σίγουρα είναι ο Αράπης!!!».

Διάφορες σκέψεις διαδέχονταν η μία την

Το χωριό Κανλικά

άλλη στο μυαλό του Πάντζιον. Πρώτα σκέφτηκε να γυρίσει πίσω, αλλά αμέσως ξανασκέφτηκε ότι θα τον ακολουθούσε ο Αράπης και θα τον πρόφτανε. Μετά σκέφτηκε να βγει από τον δρόμο και να κάνει παράκαμψη μέσα από τα χωράφια, αλλά πάλι ξανασκέφτηκε θα έβγαινε μπροστά του ο Αράπης. Πήρε τη απόφαση να τραβήξει ίσια και ό,τι γίνει. Άρχισε λοιπόν να σταυροκοπιέται και να λέει με φωνή που ίσα που ακουγόταν το «Πάτερ ημών». Μόλις πλησίασαν αρκετά κοντά ο ένας με τον άλλο και άκουσε τη φωνή του Πάντζιον ο Γρηγόρης ρώτησε ψιθυριστά:

-Πάντζιο, εσύ είσαι;

Ο Πάντζιος μόλις άκουσε τη φωνή του Γρηγόρη πήγε η ψυχή του στη θέση της και γύρισε και του είπε:

-Φτούς σου βρε, με κατατρόμαξες. Νόμισα ότι είναι ο Αράπης. Μα κι ο Γρηγόρης που είχε κατατρομάξει γύρισε και είπε στον Πάντζιο:

-Κι εγώ Πάντζιο νόμισα ότι εσύ ήσουν ο Αράπης!!!

Την ιστορία αυτή τη μοιράστηκε μαζί μας ο κύριος Κωνσταντίνος Π. Μαυρόπουλος (Κανλικέτες), πρώην πρόεδρος του Συλλόγου Ποντίων Πετρούπολης

Δ2 τάξη

Διαμαντόπετρες του Πόντου

Οι πιο γνωστές πόλεις του Πόντου ιδρύθηκαν ή επανιδρύθηκαν από τους αποικιστές του ευρύτερου ελλαδικού χώρου, οι οποίοι και αποτέλεσαν τους συνδετικούς κρίκους ανάμεσα στη μητρόπολη και τις νέες πατρίδες.

Οι πόλεις αυτές ανέπτυξαν πλούσια πολιτισμική αλλά και οικονομική δραστηριότητα, είτε σε σύνδεση με τη μητέρα πόλη, είτε αυτοτελώς.

Πρώτοι αποικιστές θεωρούνται οι Ίωνες από τη Μίλητο και ακολούθησαν οι Μεγαρείς, οι Φωκαείς, οι Αθηναίοι κ.ά. Όλοι αυτοί, γνωστοί και ως Ποντιακοί Έλληνες, έφεραν μαζί τους ιερό πυρ από την εστία της Μητρόπολης, έχοντας επικεφαλής τον οικιστή, έναν εξέχοντα πολίτη που πολλές φορές αναδεικνυόταν σε ήρωα, υπερασπιστή των δικαίων της αποικίας.

Οι Ποντιακοί Έλληνες, από τον 8ο αιώνα

π.Χ., άρχισαν ν'αναπτύσσουν στενές σχέσεις με τους γηγενείς του Πόντου και αποτέλεσαν μαζί τους τη ζύμη από την οποία πλάστηκαν οι νέες ελληνικές πατρίδες.

<https://pontiakilelapa.wordpress.com/2010/02/11/>

Τραπεζούντα

Η Τραπεζούντα (τουρκικά Trabazon «Τράμπζον», αρχαία ελληνικά Τραπεζούς) είναι πόλη της Μ. Ασίας (Πόντος) στις αρχές του Ευξείνου Πόντου, στη σημερινή Τουρκία. Παλιά ελληνική αποικία κατά την αρχαιότητα, πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας των Μεγάλων Κομνηνών, μεγάλο αστικό και πολιτιστικό κέντρο των Ελλήνων Ποντίων

μέχρι το 1922 και την Μικρασιατική Καταστροφή. Η Τραπεζούντα ιδρύθηκε το 756 π.Χ. για πρώτη φορά από Ίωνες αποίκους. Έζησε δόξες, καταστροφές, τιμές και θυσίες, αλλά έμεινε και στάθηκε ελληνική για 2678 χρόνια μέχρι το 1922, όταν ο Ελληνισμός της αναγκάστηκε να φύγει στην Ελλάδα.

Το κέντρο της πόλης βρίσκεται σε μια υψωμένη τριγωνική περιοχή ανάμεσα σε δυο βαθιά φαράγγια, στη βάση της οποίας υπάρχουν κατάλοιπα αρχαίου ρωμαϊκού λιμένα, ενώ στο νότιο άκρο της ορθώνεται μια ερειπωμένη ακρόπολη. Το κέντρο περιβάλλεται ανατολικά και δυτικά από τείχη που χρονολογούνται από τη βυζαντινή περίοδο. Η εμπορική συνοικία είναι συγκεντρωμένη γύρω από ένα παζάρι και το πάρκο, στο ανατολικό τμήμα της πόλης, κοντά στο Λεοντόκαστρο, το παλιό γενοβέζικο κάστρο. Από τις εκκλησίες, πιο καλά διατηρείται η εκκλησία της Αγίας Σοφίας που σήμερα είναι μουσείο.

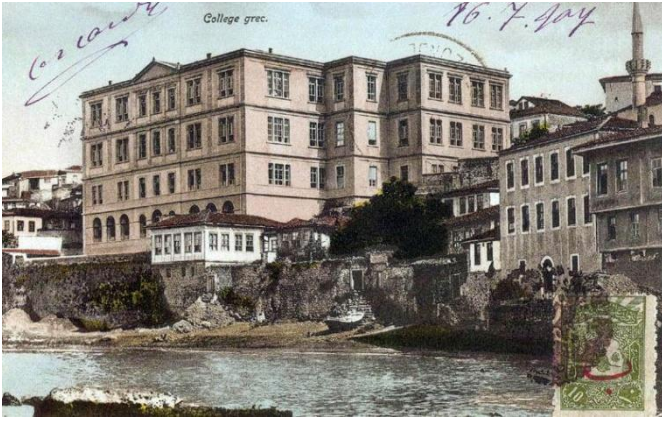
Ιστορικά στην πόλη λειτουργούσαν ελληνικά σχολεία και πολιτιστικοί σύλλογοι. Το Φροντιστήριο της Τραπεζούντας αποτελούσε ένα από τα πιο σημαντικά εκπαιδευτικά ιδρύματα των Ελλήνων της Μαύρης Θάλασσας. Η πόλη σήμερα φιλοξενεί το Πανεπιστήμιο της Μαύρης Θάλασσας.

Σημαντικά αξιοθέατα που αξίζει κανείς να επισκεφτεί είναι: το αρχοντικό του Έλληνα τραπεζίτη Καπαγιαννίδη, το μοναστήρι της Παναγίας Σουμελά, το μουσείο της Τραπεζούντας, η Αγία Σοφία της Τραπεζούντας.

Μιχοπούλου Ελένη Δ1

Φροντιστήριο Τραπεζούντας

Το Ελληνικό Φροντιστήριο Τραπεζούντος, ή «Φάρος της Ανατολής» όπως χαρακτηρίστηκε, ήταν σχολείο της ελληνικής ομογένειας της Τραπεζούντας. Άρχισε να λειτουργεί κατά τους πρώτους αιώνες της οθωμανικής αυτοκρατορίας και ήταν το μοναδικό σ' όλη την περιοχή. Με τον χρόνο όμως άρχισε και η αναγνώρισή του όπου και ονομάστηκε Φροντιστήριο. Σ' αυτό συνέβαλλαν περισσότερο οι ηγεμόνες της Μολδοβλαχίας Μουρούζες και Υψηλάντες όπου στις αρχές του 18^{ου} αιώνα άρχισαν να το επιχορηγούν οικονομικά για τη γενικότερη ανύψωσή του. Το όνομα Φροντιστήριο φέρεται να έλαβε το 1862.

Στο ίδρυμα δίδαξαν από τον 17^ο αιώνα μεγάλοι δάσκαλοι του Γένους όπως ο Τραπεζούντιος Σεβαστός Κυμινήτης, Σάββας Τριανταφυλλίδης, Σάββας Κωνσταντινίδης, Περικλής Τριανταφυλλίδης κ.α. Με διάταγμα του βασιλέως Γεωργίου του Α', το ίδρυμα αυτό αναγνωρίστηκε επίσημα ισότιμο ελληνικό Γυμνάσιο με τίτλο: «**Ελληνικό Φροντιστήριο Τραπεζούντος**».

Λειτουργήσε παρά τις αντιξοότητες μέχρι το 1922, η δε προσφορά του υπήρξε πολύ σημαντική στην πνευματική και ηθική ανάπτυξη των Ελληνοποντίων και στην ανάπτυξη της εθνικής τους συνείδησης αφενός, και αφετέρου στην κατάρτιση ικανών δασκάλων για τις εκεί κοινότητες.

Το 1902 ολοκληρώθηκε η ανέγερση του νέου κτιρίου του Φροντιστηρίου (ένα επιβλητικό τετράωρο σε σχήμα Π) και λειτουργήσε με διευθυντή τον Ματθαίο Παρανίκα παρ' όλες τις αντιξοότητες που δημιουργήθηκαν εξαιτίας του κινήματος των Νεότουρκων μέχρι και τη Μικρασιατική καταστροφή το 1922. Με τη συνθήκη της Λωζάνης έπαυσε οριστικά η λειτουργία του.

Βοργιάς Χρήστος Δ1

Κερασούντα

Η Κερασούντα είναι πόλη στα βορειοανατολικά της σημερινής Τουρκίας. Κατά την αρχαιότητα ήταν μια καθαρά ελληνική πόλη όπως μαρτυρούν αρχαία νομίσματά της. Σύμφωνα με τον Ξενοφώντα ήταν αποικία της Σινώπης, όπως η Τραπεζούντα και τα γειτονικά Κοτύωρα.

Η πόλη ήκμασε κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους, ενώ επί Φαρνάκου Α' (185-169) π.Χ.) οχυρώθηκε και μετονομάστηκε σε Φαρνακεία, ονομασία την οποία διατήρησε όσο διήρκεσε το Βασίλειο του Πόντου.

Το αρχαίο όνομα της πόλης ήταν Κερασούς, όπου πιθανόν προέρχεται από το κέρασ και σχετίζεται με το κερατοειδές βουνό που υψώνεται πίσω της. Ωστόσο ο γνωστός για τις γαστριμαργικές του συνήθειες Ρωμαίος στρατηγός Λούκουλλος, δοκίμασε για πρώτη φορά ένα άγνωστο στους Ρωμαίους φρούτο. Πρόκειται για το κεράσι όπου οι καρποί του στάλθηκαν στη Ρώμη και αργότερα το φυτό μεταφέρθηκε για καλλιέργεια στην Ευρώπη φέροντας έκτοτε το όνομα της ποντιακής πατρίδας του. Μετά τη ρωμαϊκή περίοδο η πόλη ξαναπήρε το πρώτο της όνομα.

Στα χρόνια των Κομνηνών η Κερασούντα αποτέλεσε την Τρίτη σημαντική πόλη της αυτοκρατορίας μετά την Τραπεζούντα και τη Σινώπη. Το 1.300 μ.Χ. οι Τουρκομάνοι την πολιορκήσαν χωρίς να την καταλάβουν ενώ το 1.348 την κυρίευσαν οι Γενουάτες. Μετά από διαπραγματεύσεις οι Γενουάτες παρέδωσαν την πόλη στους Κομνηνούς με αντάλλαγμα μια οχυρή θέση στην Τραπεζούντα και επιπλέον προνόμια για το εμπόριο. Κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Αλέξιου Γ' οι κάτοικοι επαναστάτησαν αλλά ηττήθηκαν και προσκύνησαν τον βασιλέα της Τραπεζούντας.

Η Κερασούντα καταστράφηκε ολοσχερώς το 1.764 εξαιτίας της διαμάχης μεταξύ των ντερεμπέδων Χατζήμπεη και Τζιντάρογλου. Το Μάιο του 1919 οι τουρκικές αρχές θέτοντας σε εφαρμογή το σχέδιο του αποδεκατισμού του αρμενικού πληθυσμού ξεκίνησαν και τις διώξεις κατά του ελληνικού υπό την καθοδήγηση του Τοπάλ Οσμάν.

Σήμερα η πόλη είναι περισσότερο γνωστή για την παραγωγή φουντουκιών όπως άλλωστε βρίσκει κανείς σε ολόκληρη την περιοχή των ποντιακών παραλίων απ' την Οινόη ως την Τραπεζούντα.

Βοργιάς Χρήστος Δ1
Στέλμπερ Νεφέλη Δ2

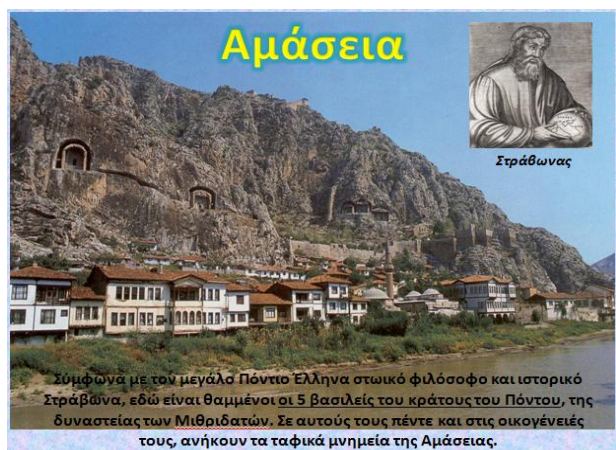

Η Σινώπη σήμερα είναι παραλιακή πόλη της βόρειας Τουρκίας, στις ακτές του Εύξεινου Πόντου με 38.571 κατοίκους. Στην πόλη αυτή γεννήθηκε ο αρχαίος Έλληνας φιλόσοφος Διογένης ο οποίος έζησε εκεί ως ζητιάνος.

Σύμφωνα με τη μυθολογία η Σινώπη ήταν κόρη του ποτάμιου θεού Ασωπού, την οποία την άρπαξε ο θεός Απόλλωνας και την οδήγησε στη Μ. Ασία. Η Τραπεζούντα και η Κερασούντα ήταν αποικίες της Σινώπης η οποία ήταν και η πρώτη αποικία στον Πόντο.

Τέλος η Σινώπη θεωρείται η πόλη που ανακάλυψε «το κλειδί για την ευτυχία» γιατί η ζωή είναι γαλήνια, ο ένας γνωρίζει τον άλλο και τα αυτοκίνητα κυκλοφορούν αρμονικά χωρίς βιασύνη.

Κιρμικιρόγλου Χρήστος Δ1

Αμισός ή Σαμψούντα

Η Αμισός ή Σαμισός (σήμερα Σαμψούντα) ήταν ο αμέσως μετά τη Σινώπη ακμαιότερος ελληνικός λιμένας στη νότια ακτή του Εύξεινου Πόντου λίγα μίλια δυτικά των εκβολών του Λυκάστου. Αποικίστηκε αρχικά από Μιλησίους, στη συνέχεια παρήκμασε και αποικίστηκε από τους Αθηναίους πιθανώς στις αρχές του 4^{ου} αιώνα π.Χ. και μετονομάστηκε Πειραιεύς.

Είναι μεγάλη πόλη του Πόντου και αποικίστηκε από τους Σινωπείς περί τα μέσα του 8ου αιώνα π.Χ. Έγινε και αυτή πρωτεύουσα του Πόντου και εκεί ο Μιθριδάτης ΣΤ' έχτισε τα ανάκτορά του.

Η αρχαία πόλη είναι πολύ κοντά στη σημερινή – απέχει περίπου 3 χιλιόμετρα. Ήταν πατρίδα των μαθηματικών Δημητρίου και Διονυσόδωρου καθώς και του λόγιου Τυραννίωνα, που ήταν δάσκαλος του Στράβωνα.

Στους χρόνους του μεσαίωνα, η Άμισος πήρε το όνομα Σαμψούντα (ετυμολογικά από το εις Αμισόν, σ' Αμισόν, Σαμψούν).

Μπουγιούκου Βασιλική Δ1

Μαθαίνουμε παίζοντας

Γνωρίσαμε τις πόλεις τους Πόντου και τα αξιοθέατά του φτιάχνοντας παζλ. Μάθαμε για την Αμάσεια και τους σπουδαίους τάφους των Μιθριδατών βασιλιάδων, την ιδιαίτερη πατρίδα του μεγάλου γεωγράφου Στράβωνα. Γνωρίσαμε την Σινώπη, την πρώτη ελληνική αποικία στον Πόντο, την πατρίδα του φιλοσόφου Διογένη. Θαυμάσαμε την πρωτεύουσα του Πόντου, την Τραπεζούντα, με το ξακουστό μοναστήρι της Παναγίας Σουμελά και συγκινηθήκαμε με το παζλ που απεικόνιζε τον ξεριζωμό των Ελλήνων του Πόντου από τις ιδιαίτερές τους πατρίδες.

Δ2 τάξη

Παναγία Σουμελά

Η ιερά μονή Παναγίας Σουμελά ή Μονή Σουμελά (ποντιακά: σου Μελά) από το όρος Μελά, είναι ένα πασίγνωστο χριστιανικό ορθόδοξο μοναστήρι κοντά στην Τραπεζούντα, σύμβολο επί 16 αιώνες του Ποντιακού Ελληνισμού.

Το 386 μ.Χ. οι Αθηναίοι μοναχοί Βαρνάβας και Σωφρόνιος οδηγήθηκαν στις απάτητες βουνοκορφές του Πόντου μετά από αποκάλυψη της Παναγίας, με σκοπό να ιδρύσουν το μοναχικό της κατάλυμα. Εκεί σε σπήλαιο της απόκρημνης κατωφέρειας του όρους, σε υψόμετρο 1063 μέτρα, είχε μεταφερθεί από αγγέλους η ιερή εικόνα της Παναγίας της Αθηνιώτισσας, την οποία πάντα κατά την παράδοση εικονογράφησε ο Ευαγγελιστής Λουκάς. Την εικόνα έφερε στην Αθήνα μετά το θάνατο του Αποστόλου Λουκά, ο μαθητής του Ανανίας και την τοποθέτησε σε περικαλλή ναό της Θεοτόκου.

Έτσι οι δυο μοναχοί έκτισαν με τη συμπαράσταση της γειτονικής μονής Βαζελώνα κελί και στη συνέχεια εκκλησία μέσα στη σπηλιά, στην οποία είχε μεταφερθεί θαυματουργικά η εικόνα. Το σοβαρό πρόβλημα της ύδρευσης του μοναστηριού λύθηκε, επίσης σύμφωνα με την παράδοση, κατά θαυματουργό τρόπο. Η ανθρώπινη λογική αδυνατεί να απαντήσει στο θέαμα που βλέπουν και οι σημερινοί ακόμη προσκυνητές να αναβλύζει αγιασματικό νερό μέσα από ένα

γρανιτώδη βράχο. Οι θεραπευτικές του ιδιότητες έκαναν πασίγνωστο το μοναστήρι όχι μόνο στους χριστιανούς αλλά και στους μουσουλμάνους.

Με τον ξεριζωμό το εικόνισμα της Παναγίας θάφτηκε απ' τους τελευταίους μοναχούς στα αγιασμένα χώματά της. Δέκα χρόνια αργότερα ο αυτοκράτορας της Τραπεζούντας Εμμανουήλ Γ' ο Κομνηνός μετέφερε στην Αθήνα την εικόνα όπου παρέμεινε προσωρινά.

Το 1951 ιδρύεται στη Θεσσαλονίκη το σωματείο «Παναγία Σουμελά» και τον Αύγουστο του 1952 η εικόνα της Παναγίας ενθρονίστηκε στον ναό που χτίστηκε στο όρος Βέρμιο. Από τότε χιλιάδες προσκυνητές άρχισαν να συρρέουν συμβάλλοντας στην ολοκλήρωση ενός θρησκευτικού, κοινωνικού και πολιτιστικού έργου.

Μαθιουδάκη Ράνια Δ1

Άννα Ψαρρά Δ2

Φτιάχνοντας το παζλ της Παναγίας Σουμελάς

Το Αντάρτικο του Πόντου

Πριν λίγες μέρες, όταν επισκεφτήκαμε τον Σύλλογο Ποντίων Πετρούπολης, μου έκανε εντύπωση μια φωτογραφία μικρών Ποντίων με όπλα και αναρωτήθηκα τι δείχνει και γιατί παιδιά σε τόσο μικρή ηλικία είναι

με τα όπλα στα χέρια αντί να παίζουν, να τρέχουν και να διασκεδάζουν. Σύντομα η απορία μου λύθηκε όταν η κ. Αναστασία Δανιηλίδου, που μας μίλησε για την ιστορία του Πόντου, μας ανέφερε για το Αντάρτικο του Πόντου.

Με αφορμή λοιπόν αυτό το γεγονός αποφάσισα να μάθω περισσότερα για το θέμα. Έτσι βρήκα ότι οι συνεχείς διωγμοί, οι βίαιοι εξισλαμισμοί, οι βιαιότητες σε βάρος των γυναικών και η γενικότερη συμπεριφορά των Τούρκων μετά το 1908 σε βάρος των Ελλήνων του Πόντου, υποχρέωσαν στην αρχή τους πιο ταλαιπωρημένους να καταφύγουν στα γύρω βουνά του Πόντου. Αργότερα κατέφυγαν εκεί πολλοί περισσότεροι που οργανώθηκαν σε αντάρτικες ομάδες, σε μια προσπάθεια να σώσουν την τιμή αλλά και την ζωή των δικών τους.

Όλα όσα συνέβαιναν στον Πόντο έγιναν αφορμή άντρες και νέα μικρά παλικάρια να πάρουν τα όπλα και να ανέβουν στα βουνά για να αποφύγουν την ατίμωση και την υποχρεωτική στράτευση, αφού δεν είχαν να πληρώσουν 20-40 λίρες για να την αποφύγουν. Άλλοι πάλι για να αποφύγουν τα καταναγκαστικά έργα θανάτου λιποτακτούσαν και έτσι άρχισε ένα άγριο κυνηγητό σε βάρος τους. Οι Τούρκοι για να συλλάβουν τους λιποτάκτες λεηλατούσαν ελληνικές οικογένειες, πυρπολούσαν σπίτια και δολοφονούσαν άοπλους και αθώους πολίτες.

Ο Ελληνισμός του Πόντου για να αντιδράσει άρχισε να οργανώνει **αντάρτικο** σε μια προσπάθεια αυτοάμυνας και προστασίας του άμαχου πληθυσμού. Στον κίνδυνο που παραμόνευε για τα παιδιά τους, πολλές μανάδες προτίμησαν να τα στείλουν στα γύρω βουνά να ενωθούν με τους αντάρτες, για να σωθούν. Εκεί ήταν σίγουρες ότι θα γλιτώσουν.

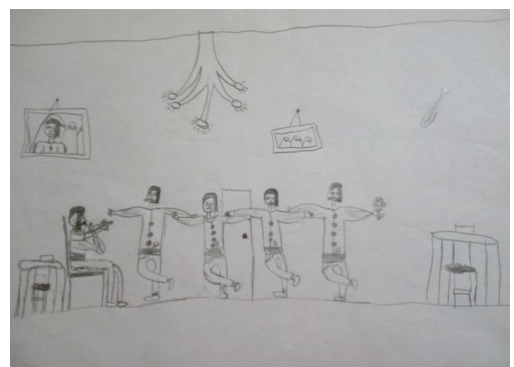
Σημαντικό ρόλο στη δημιουργία του αντάρτικου είχαν δεκάδες Έλληνες πατριώτες με επιρροή στις τοπικές κοινωνίες και οικονομική δύναμη, που στήριξαν ηθικά και υλικά τους αντάρτες, ενώ προέτρεψαν και άλλους να ανέβουν στα βουνά. Μάλιστα τις ανάγκες για τον οπλισμό τους τις κάλυπτε σε μεγάλο βαθμό η Ρωσία.

Στα χωριά που είχαν την προστασία των αντάρτικων ομάδων, οι Τούρκοι δεν έμπαιναν για να κάνουν βιαιότητες και λεηλασίες. Οι Έλληνες αντάρτες του Πόντου έσωσαν από βέβαιη σφαγή χιλιάδες γυναικόπαιδα. Είναι όμως λυπηρό ότι αυτοί οι ηρωικοί αγωνιστές ξεχάστηκαν και «ισοπεδώθηκαν» από τον «σεισμό» του ξεριζωμού και της ανταλλαγής, αλλά και της πολιτικής σκοπιμότητας.

Κωνσταντίνα Φλωροπούλου Δ2

«Το αντάρτικο» ζωγραφιά: **Ηλίας Λέτσιος Δ2**
Παναγιώτης Ράμμος Δ2 «Πυρρίχιος»

Η ΠΟΝΤΙΑΚΗ ΔΙΑΛΕΚΤΟΣ

Η ποντιακή διάλεκτος μαζί με την καππαδοκική αποτελούν τα μικρασιατικά ιδιώματα και παράλληλα ανήκουν στην ευρύτερη ομάδα των ανατολικών ιδιωμάτων μαζί με τα δωδεκανησιώτικα, τα κυπριώτικα και τα ιδιώματα της Χίου και της Ικαρίας, καθώς κρατούν το τελικό -ν- στα ονόματα.

Το εύρος της γεωγραφικής περιοχής μέσα στην οποία μιλιόταν η ποντιακή διάλεκτος αλλά και το πλήθος των χωριών (περίπου 800), είχε ως αποτέλεσμα η ομιλία της να παρουσιάζει επιμέρους διαφορές από τόπο σε τόπο.

Υπάρχουν πολλές καταλήξεις των ιδιωμάτων της ποντιακής. Σύμφωνα με τον Μανόλη Τριανταφυλλίδη τα ιδιώματα της ποντιακής μπορούν να χωριστούν σε τρεις ομάδες: α) στα οινουντιακά ή το ιδίωμα της δυτικής παραλίας (Ιωνόπολης, Σινώπης, Άνω Αμισού, Οινόης) β) στα ανατολικά ή τραπεζουντιακά (Τραπεζούντας, Σουρμένων, Ματσούκας, Τρίπολης, Κερασούντας), γ) στα χαλδιώτικα (Αργυρούπολης, Σάντας, Κρώμνης, Πουλαντζάκης, Κοτυώρων, Νικόπολης και στις νεότερες αποικίες των μεταλλωρύχων).

Η ποντιακή, αποκομμένη από τη μητροπολιτική Ελλάδα, διατήρησε πολλούς αρχαϊσμούς και ανέπτυξε τα δικά της γλωσσικά ταυτότητα, με ορισμένα χαρακτηριστικά που διαφέρουν από την κοινή νεοελληνική. Γι' αυτό παρουσιάζονται δυσκολίες κατά τη γραφή της ακόμη κι αν ο ομιλητή την κατέχει άριστα προφορικά.

Ένα συχνό λάθος που παρατηρείται κατά τη γραπτή απόδοση της ποντιακής αφορά τη γραφή του «χ» ως « $\tilde{\sigma}$ » όταν προφέρεται ηχηρά συριστικά, έντονα, και ακολουθείται από τον φθόγγο «ε» (ε ή αι) ή από τον φθόγγο «ι» (ει, η, ι, οι, υ). Ακόμη κι αν δεν έχουμε το σύμβολο που απαιτείται για να δώσουμε την ιδιαίτερη προφορά του «χ», είναι προτιμότερο να κρατάμε το «χ» παρά να το αντικαθιστούμε με το « $\tilde{\sigma}$ », παραβιάζοντας τη γραφή της λέξης και δημιουργώντας μια άλλη λέξη, που δεν υπάρχει π.χ. χαιρε $\tilde{\chi}$ αιρε.

Ας αναλογιστούμε όλοι πώς η γραφή των λέξεων «μα $\tilde{\sigma}$ αίρ» (μαχαίρι) ή «ε $\tilde{\sigma}$ σετε» (έχετε), με το « $\tilde{\sigma}$ » στη θέση του «χ», μας απομακρύνει από τη γραμματική και την ετυμολογία.

Επίσης, παρατηρείται σε ορισμένες περιπτώσεις συναίρεσης ή συναλοιφής φωνηέντων (στη γραμματική του Δ. Οικονομίδη χρησιμοποιείται ο όρος συναίρεση ενώ στη γραμματική του Ανθ. Παπαδόπουλου ο όρος συναλοιφή) να γράφεται λανθασμένα η λέξη.

Έτσι σε ουσιαστικά όπως οι λέξεις «ποτήρια», «χωράφια», «χρόνια» να μπαίνει ένα «ε» στη θέση των φωνηέντων που συνενώνονται. Είναι προτιμότερο, όμως στην περίπτωση που δεν έχουμε την κατάλληλη γραμματοσειρά για να χρησιμοποιήσουμε το απαιτούμενο σύμβολο (εν προκειμένω τις δύο τελείες που θα έμπαιναν κάτω από το α), να γράφουμε τη λέξη ασυναίρετη (δηλ. ποτήρια, χωράφια κ.τ.λ.) παρά να τη γράφουμε αυθαίρετα με ένα -ε- στο τέλος.

Κυριαζίδη Εύη Δ1

Ακολουθεί απόσπασμα από το παραδοσιακό ποντιακό τραγούδι στην ποντιακή διάλεκτο που είναι αφιερωμένο στον άγνωστο αγωνιστή του Πόντου.

Αητέντζε επαπαπέτανεν

Αητέντζε επαπαπέτανεν, ψηλά 'ς σα επουράνια.

Είχεν τ' ατζία τ' κόκκινα και το κουδούκ'ν ατ' μαύρον.

Εκράτ'νεν και 'ς σα κάρτζια, του παλλικαρί' βραχγιόναν.

Αητέ μ' για δώσ' με ασ' σο κρατείς, για πέει με όθεν κείται.

Ασ' σο κρατώ 'κί δίγω σεν, αρ' όθεν κείται λέγω.

Για ποίσον σιδερέν ραβδίν και χάλκενα τσαρούχια.

Κ' έπαρ' 'ς σο χέρι σ' το στρατίν κι όλεν το μονοπάτιν.

Αητέντζε επαπαπέτανεν Νεοελληνική Απόδοση

Αετός πετούσε ψηλά, ψηλά στα επουράνια.

Είχε τα πόδια του κόκκινα και το ράμφος του μαύρο.

Κρατούσε και στα νύχια του, παλλικαριού βραχίονα.

Αετέ μου για δώσε μου απ' αυτό που κρατείς, για πες που κείται.

Απ' αυτό που κρατώ δεν σου δίνω, αλλά που κείται σου λέω.

Για φτιάξε σιδερένιο ραβδί και χάλκινα τσαρούχια.

Και «πάρε» στο χέρι σου το στρατί κι όλο το μονοπάτι.

Γλωσσική επιμέλεια – Νεοελληνική απόδοση: Ηλίας Τ. Υφαντίδης

Το χαλί

Με πολλή χαρά την περασμένη Τετάρτη επισκεφτήκαμε την κυρία Τζένη (Πολυξένη) Καραμιχαηλίδου – Τσουφλίδου, ποντιακής καταγωγής, στο μαγαζί παιδικών ρούχων που διατηρεί στην Πετρούπολη, όπου μας μίλησε για τα περασμένα. Ήταν υπέροχη συνάντηση, γιατί παρέα με τους φίλους μας, τα στυλό και τα τετράδιά μας προσπαθήσαμε να γίνουμε μικροί ερευνητές, ώστε να γνωρίσουμε λίγο καλύτερα – μέσα από την αφήγηση της γλυκύτατης και φιλόξενης κ. Τζένης – ιστορίες από τον Πόντο. Συγκινηθήκαμε και θαυμάσαμε τα πολλά βάσανα που πέρασαν οι Έλληνες του Πόντου, αλλά και γευτήκαμε τα νοστιμότατα «πισσία» που μας είχε ετοιμάσει.

-Κυρία Τζένη, έχετε πάει στον Πόντο;

-Πήγε ο αδελφός μου και επισκέφτηκε το μοναστήρι της Παναγίας Σουμελά. Στο μοναστήρι έξω καθόταν ένας γέρος, που φορούσε τούρκικο φέσι και ενδυμασία. Μόλις βγήκαμε έξω και άκουσε ότι μιλούσαμε ποντιακά, μας τραβάει από το παντελόνι και μας λέει «αναμένομέν σας», σας περιμένουμε δηλαδή να γυρίσετε... Πολλοί αναγκάστηκαν να παραμείνουν πίσω και κρυφά διατήρησαν την πίστη τους και τη γλώσσα τους.

Αργότερα, όταν πήγαν στο χωριό του παππού μας μέσα στα δάση, εκεί όπου είχε εφτά τσοπαναράιους, στο Γαράπιλι (Καράπιρ στα τούρκικα), βρήκαν τα ερείπια του σπιτιού μας, τη βρύση που είχε αλλά και την ταμπέλα όπου διατηρούνταν το όνομα του χωριού μας. Εκεί τους πήρε ξωπίσω, όταν τους είδε, μια γριά και τους φώναζε «σταματήστε, σταματήστε» και κάτι ήθελε να τους πει. Όμως την πήρε χαμπάρι ο άντρας της, τρέχει, την βουτάει, την τραβάει και τη μαζεύει γρήγορα μέσα και δεν την αφήνει να τους μιλήσει. Σίγουρα Ελληνίδα-Πόντια ήταν που έμεινε πίσω. Υπήρχαν πολλές οικογένειες Τούρκων με τους οποίους οι Έλληνες ζούσαν μαζί, ήρεμα, χωρίς διαφορές. Πολλοί πήραν παιδιά για να τα γλιτώσουν.

-Πείτε μας για τον παππού σας...

Ο παππούς μου Καραμιχαηλίδης Ιορδάνης αρχικά έμενε στην Τραπεζούντα και στη συνέχεια εγκαταστάθηκε στην Αργυρούπολη, όπου απέκτησε πολλά λεφτά και λειτουργούσε μέχρι και εργοστάσιο δερμάτων. Η κωμόπολή του ήταν το Αχταματέν και το χωριό του το Γαράπιλι. Ήταν πολύ πλούσιος, όπως σας είπα. Είχε πολλά ζώα, αγελάδες, πρόβατα, και εφτά τσοπαναράιους. Στο σπίτι του μάζευε τους φτωχούς και τους τάιζε... Κάποια στιγμή όμως οι Τούρκοι αποφάσισαν να σκοτώσουν όλους τους πλούσιους και μορφωμένους Πόντιους για να αποδυναμώσουν το ελληνικό στοιχείο. Τότε ήρθαν φίλοι, γείτονες

Τούρκοι, και τον ειδοποίησαν να μαζέψει την οικογένειά του και να φύγει, γιατί θα τους σφάξουν. Έτσι ο παππούς μου (όπως μου είπε η αδελφή του μπαμπά μου) πήρε ξαδέλφια, συγγενείς, 17 κάρα με άλογα και δύο μπαούλα λίρες και ξεκίνησε να φύγει. Από το Γαράπιλι έφτασαν στην Άγκυρα. Εκεί τον

σταματήσανε οι στρατιωτικοί με τα όπλα για να τον εξετάσουν πού πάει. Ο παππούς μου τους λέει: «Σας δίνω το ένα μπαούλο με χρυσές λίρες που έχω μαζί μου, αφήστε με να περάσω» – «Όχι, θα μας τα δώσεις όλα αν θέλεις να ζήσεις» και τα άλογα και τα μπαούλα με τις λίρες». Έτσι αναγκαστήκαν πλέον πεζοί, φορτωμένοι με ό,τι μπόρεσαν να πάρουν μαζί τους, να φτάσουν στον σταθμό του τρένου. Εκεί έβαλαν μέσα ένα χαλί, στο οποίο είχε περασμένες με μυστικό τρόπο η γιαγιά μου λίρες, με την ελπίδα αν καταφέρουν να φτάσουν Θεσσαλονίκη να έχουν κάτι. Όταν έφτασε το χαλί στη Θεσσαλονίκη, παρακαλάει έναν ξάδελφό του ο παππούς μου να πάει να το πάρει μαζί με τα δικά του πράγματα. Όμως ο ξάδελφός του τού είπε ότι τελικά το χαλί του δεν έφτασε και ότι χάθηκε.

Ο ξάδελφός του, όμως, παρά το ότι ήταν κι εκείνος φτωχός, έφτιαξε μετά από χρόνια ένα νερόμυλο που αλέθουν το σιτάρι. Μετά από λίγο καιρό, παντρεύει και το κορίτσι του και καλεί στη χαρά του και τον παππού μου. Με το που μπαίνει

“Ο τσοπάνος”, ζωγραφιά Δημήτρη Σκουτέρη

μέσα στο σπίτι του ο παππούς μου, βλέπει κάτω στρωμένο το χαλί του και καρφώνει πάνω του το

βλέμμα του. Κατάλαβαν οι υπόλοιποι ότι γνώρισε το χαλί του. Στεναχωρημένος σηκώνεται και φεύγει από το σπίτι και το γάμο. Μετά το κόψανε το χαλί, μας είπε μια γειτόνισσά μας. Μαράζωσε και στεναχωρήθηκε πολύ ο παππούς μου μετά και από αυτό το περιστατικό...

Πέρασαν πολλά, ξεκινούν, φτάνουν στο χωριό, τους λένε τουρκόσπορους, τους βρίζουν, δεν τους θέλουν καθόλου, πάνε για λίγο στα Γρεβενά στο χωριό Κιβωτός, με την ελπίδα ότι έχει χωράφια για να ξεκινήσουν από την αρχή, αλλά απογοητεύονται από τη φτώχεια που υπάρχει. Σκέφτεται ο παππούς μου από πού ξεκίνησε και πώς κατάντησε. Σε 18 χρόνια από τότε που ήρθαν στην Ελλάδα το 1922, και η γιαγιά μου Καραμιχαηλίδου Γεσθημανή και ο παππούς μου Καραμιχαηλίδης Ιορδάνης αρρωστήσανε και πεθάνανε, 53 χρονών η γιαγιά και 55 χρονών ο παππούς, μόνοι, πάμφτωχοι και αβοήθητοι πάνω σε μια κουρελού στον ήλιο.

Παρέα με τη κυρία Τζένη Καραμιχαηλίδου

Μαγειρεύουν φαγητά νόστιμα και φτωχικά.
Να χορτάσουνε λιγάκι
Θέλουν τα παιδιά.
Ενωμένοι αγαπημένοι
Τη στεναχώρια τους ξεχνούν,
στη γλυκιά τους την πατρίδα
να γυρίσουν λαχταρούν.
Μελίνα Τζαφάλια
Ντίνα Φλωροπούλου

-Σας πειράζει όταν ακούτε ποντιακά ανέκδοτα;
-Όχι, καθόλου, παιδιά μου. Πολλές φορές τα λέμε οι ίδιοι ή τα βγάζουμε μόνοι μας. Είναι ένας τρόπος αυτοσαρκασμού. Αντιμετωπίσαμε τόσα, που θέλουμε να γελάμε, να ξεχνιόμαστε και να συνεχίζουμε με αισιοδοξία και χαμόγελο τη ζωή μας.

Ελάτε να σας πω ένα αστείο – πραγματικό περιστατικό:

Ήταν μια κυρία Πόντια που είχε έρθει από τη Ρωσία και δεν ήξερε καλά την νεοελληνική γλώσσα. Πήρε λοιπόν ταξί να πάει στη Γλυφάδα. Όμως στο δρόμο ανακατευόταν. Ο οδηγός έτρεχε γρήγορα για να πάει στον προορισμό του, οπότε η κυρία του λέει «αστρέφω, αστρέφω», δηλαδή θα κάνω εμετό. Ο οδηγός όμως δεν καταλαβαίνει τι του λέει και όλο κι έπαιρνε γρήγορα τις στροφές στο δρόμο. «Αστρέφω» σου είπα, του ξαναλέει. Ξανά στροφή αυτός. Από το πες-πες και τη ζαλάδα κάποια στιγμή η κυρία δεν άντεξε και τα «έβγαλε»... «Τι κάνεις, κυρία μου;», λέει τότε ο οδηγός. «Γιατί δε μου είπες να σταματήσω;» – «Μα το είπα σε, αστρέφω και ξανά το ίδιο και συ συνεχίζεις... Εβάρκιζα...» του λέει εκείνη στα ποντιακά, δηλαδή «εγώ σου το έλεγα...» – «Σιγά μη σε πάω και στη Βάρκιζα», της λέει ο οδηγός...
–Ευχαριστούμε πολύ για τη φιλοξενία και το χρόνο σας.
–Να είστε καλά, παιδιά μου.

**Μελίνα, Μαρία, Φωτεινή, Νικόλας,
Δημήτρης, Εσέλα, Εύα, Χριστίνα,
Δήμητρα, Ειρήνη Δ2 τάξη**

"Η ζωή στα βουνά" ζωγράφ: Ανδριάννα Πισαράκη Δ2

Τα πρώτα χρόνια στην Ελλάδα

Η κ. Παναήλα Σαριγιαννίδου μαζί με τον σύζυγό της Νικόλαο Χαλκίδη έφτασαν στον Πειραιά το 1965 από το Σόχουμ της Γεωργίας, όπου είχαν καταφύγει οι πατρικές τους οικογένειες από την Τραπεζούντα, για να αποφύγουν τις σφαγές και τις εκτοπίσεις. Τα πρώτα χρόνια της παραμονής τους στην Ελλάδα συνάντησαν πολλές δυσκολίες, όπως μας τις αφηγείται η κυρία Παναήλα:

Ήμουν έγκυος στο πρώτο μου παιδί. Κάποια στιγμή μου ήρθε διάθεση να φάω φρούτα. Ο άντρας μου, για να μη μου χαλάσει το χατίρι, πήγε σε έναν μανάβη να τα αγοράσει, χωρίς όμως να γνωρίζει τη γλώσσα, γιατί μιλούσαμε τοπικά ποντιακά και ρώσικα. Πράγματι, διάλεξε μερικά μήλα και τα πλήρωσε δίνοντας 5 δραχμές. Λίγο πριν φτάσει στο ξενοδοχείο μας, νιώθει ξαφνιασμένος ένα χέρι αστυνόμου να τον ακουμπά. Η τρομάρα του ήταν μεγάλη, γιατί είχαμε μάθει αλλιώς με την παρουσία των αστυνομικών στην Ρωσία. Έτσι τα μήλα του έπεσαν από το χέρι. Μέσα στο φόβο του και στην ανησυχία του προσπαθεί να εξηγήσει στον αστυνομικό ότι τα πλήρωσε τα μήλα και δεν τα έκλεψε. Ο αστυνόμος από την πλευρά του θέλει να τον καθησυχάσει. Όμως δεν τον καταλαβαίνουν καλά τι τους λέει, με αποτέλεσμα να φωνάξουν διερμηνέα από τη Ρώσικη πρεσβεία. Τι είχε συμβεί; Ο αστυνόμος είχε δει τη συναλλαγή των φρούτων και ήθελε να τον υποστηρίξει, γιατί τον αδίκησε ο μανάβης, αφού δεν του είχε δώσει ρέστα από τις 5 δραχμές (χρήματα μεγάλης αξίας για την εποχή). Έτσι θέλησε να τον ρωτήσει αν ήθελε να κάνει μήνυση στον μανάβη. Εκείνος αρνήθηκε. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα, όμως, από εκείνη την ημέρα και μετά να έχουμε κάθε μέρα φρούτα έξω από την πόρτα του ξενοδοχείου μας για όσο μείναμε εκεί, ως ένα δείγμα ευχαριστίας και ευγνωμοσύνης που δεν έκανε ο άντρας μου μήνυση στον μανάβη.

Αργότερα φύγαμε από τον Πειραιά και εγκατασταθήκαμε στην Κατερίνη. Εκεί, περίπου γύρω στα 1967 και ενώ είχα γεννήσει την κόρη μου, έπρεπε να πάω εκτάκτως στη Θεσσαλονίκη για να γίνει εισαγωγή και χειρουργείο στο παιδί μου. Ο άντρας μου όμως έλειπε στη δουλειά, κι έτσι του άφησα ένα μήνυμα, γιατί έπρεπε να γίνει άμεσα η επέμβαση του παιδιού χωρίς καθυστέρηση.

Όταν εκείνος γύρισε από τη δουλειά του και διάβασε το σημείωμά μου, ξεκίνησε να έρθει να μας βρει. Μαζί του όμως δεν είχε τίποτα, ούτε καν τσιγάρα. Είχε μόνο τα χρήματα για να φτάσει στη Θεσσαλονίκη. Έτσι πήγε σε έναν περιπτερά εκεί της γειτονιάς και του λέει: «Φεύγω επειγόντως για Θεσσαλονίκη και χρειάζομαι ένα πακέτο τσιγάρα. Δώσε μου ένα και όταν γυρίσω θα έρθω να σε πληρώσω». Ο περιπτεράς δεν του έδωσε. Έφυγε ο άντρας μου και έφτασε βράδυ στη Θεσσαλονίκη. Πήγε να μπει μέσα στο νοσοκομείο, αλλά ο φύλακας δεν του επέτρεψε να μπει. Εκείνη την ημέρα χιόνιζε αρκετά, το 'χε στρώσει και έκανε αρκετό κρύο. Επειδή δεν είχε χρήματα να πάει στο ξενοδοχείο ούτε τηλέφωνο να μας ειδοποιήσει μέσα στο νοσοκομείο, αναγκάστηκε να μείνει έξω στην παγωνιά. Έτσι το πρωί, ερχόμενος ο γιατρός τον είδε έξω που είχε παγώσει και τον ρώτησε τι ήθελε εκεί. Όταν του εξήγησε τι είχε συμβεί, ο γιατρός είπε στον φύλακα: «Την επόμενη φορά θα είσαι εσύ έξω και θα κάθεται στο κρύο, όπως κάθισε αυτός ο άνθρωπος...». Τον πήρανε μέσα κατευθείαν να τον ζεστάνουν με κουβέρτες, γιατί είχε πάθει υποθερμία.

Τελειώνοντας με την επέμβαση της κόρης μας, γυρίσαμε πίσω στην Κατερίνη. Σε μερικές μέρες, όταν πληρώθηκε από το αφεντικό ο άντρας μου, πήγε στον περιπτερά, του αγόρασε μια κούτα τσιγάρα, την άνοιξε, πήρε το ένα πακέτο και την άλλη κούτα την άφησε εκεί λέγοντάς του: «Όποτε έρχεται κάποιος που δεν έχει χρήματα και σου ζητάει τσιγάρα, θα δίνεις από αυτή». Όποιος έχει νιώσει τον πόνο, παιδιά μου, την στέρηση και την ξενιτιά καταλαβαίνει...

Οι μαθητές του Δ2

"Ποντιακό γλέντι" ζωγρ: Ντίνα ΦλωροπούλουΔ2

Το Μαράζι

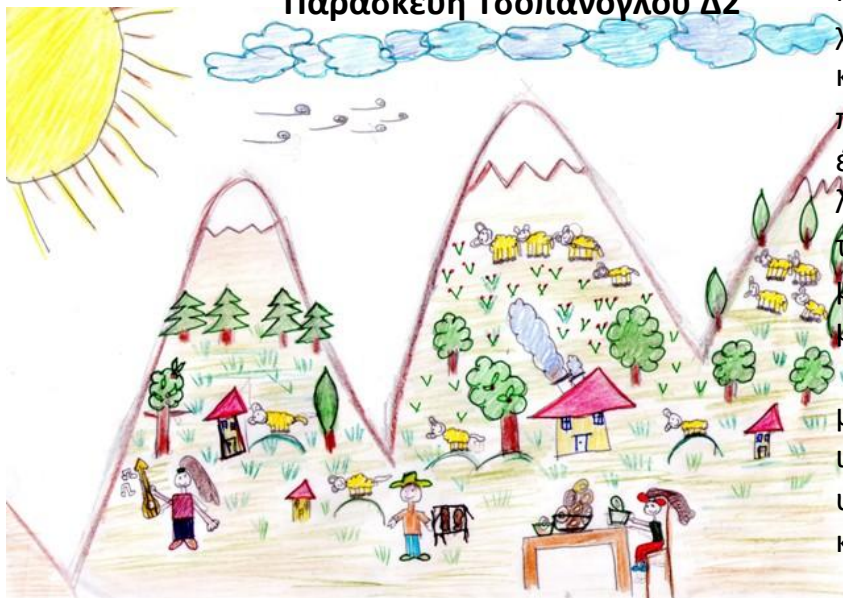
Ένας γέροντας, γεννήθηκε και μεγάλωσε στο χωριό Μούρσαλ του Πόντου. Με το διωγμό του 1922 ήρθε στην Ελλάδα και εγκαταστάθηκε στην Βόρεια Εύβοια μαζί με πολλούς άλλους πατριώτες του. Το χωριό που εγκαταστάθηκαν ονομάστηκε Μουρσαλί, όπως το όνομα του χωριού τους στον Πόντο. Μάλιστα χτίσανε και εκκλησία αφιερωμένη στον Ταξιάρχη. Έτσι κάποιιοι το ξέρουν το χωριό ως Μαρσαλί και οι νεότεροι το λένε Ταξιάρχη.

Ο γέροντας αυτός όλα αυτά τα χρόνια το είχε μαράζι να πάει στο χωριό του στον Πόντο να φιλήσει το χώμα που γεννήθηκε και μεγάλωσε και ύστερα έλεγε ας πέθαινε. Πράγματι, διοργάνωσαν μια εκδρομή σε όλα εκείνα τα χωριά και πήγε. Το χωριό υπήρχε ακόμα και σήμερα μόνο που πολλά σπίτια είναι γκρεμισμένα και τα χωράφια ακαλλιέργητα. Οι άνθρωποι που είχαν εγκατασταθεί στα σπίτια τους, τους υποδέχτηκαν με χαρά. Ο γέροντας φτάνοντας εκεί δάκρυσε, γονάτισε και φίλησε το χώμα του τόπου του.

Τις επόμενες μέρες που γύρισε στο χωριό του στη Β. Εύβοια πέθανε. Η επιθυμία του είχε πραγματοποιηθεί...

Την ιστορία αυτή μου την διηγήθηκε η κυρία Γαλούπη.

Παρασκευή Τσοπάνογλου Δ2

"Τα Παρχάρια" ζωγράφ: Λυδία Παντούλα Δ2

Με μια κατσαρόλα

Ο κ. Νίκος Τσοπανίδης (ελεύθερος τότε) γεννήθηκε και μεγάλωσε στο χωριό Μιχαλίτση της Νικομήδειας. Είχε πολλά κτήματα και ήταν τσιφλικά. Στο ίδιο χωριό μεγάλωσε και η κ. Ελένη Αρβανιτάκη (ελεύθερη τότε). Δυστυχώς το 1922 με τον ξεριζωμό – διωγμό, αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους, τα χωριά τους, την ίδια τους την πατρίδα. Μάλιστα τους ανάγκασαν να αλλάξουν ονόματα και έτσι το Τσοπανίδης έγινε Τσοπάνογλου (η κατάληξη –όγλου σημαίνει παιδιά των Τούρκων). Αναγκάστηκαν να φύγουν από τον τόπο τους με λιγοστά πράγματα στα χέρια, ένα μπόγο με μερικά ρούχα και μια κατσαρόλα για να μαγειρέψουν όπου βρεθούν και να ζήσουν πάλι από την αρχή. Βρέθηκε έτσι ο Νίκος Τσοπανίδης στο Βώχο Κορινθίας (τούρκικα Χασάναγα) τώρα λέγεται Πουλίτσα Κορινθίας. Έζησε εκεί δύο, τρία χρόνια και αργότερα κατέληξε στο συνοικισμό Κορινθίας. Το κράτος τους έδωσε προσφυγικά οικοπέδα, πήρε επιδότηση και συνέχισε τη ζωή του από το μηδέν. Η μοίρα ένωσε την κ. Νίκο Τσοπανίδη με την κ. Ελένη Αρβανιτάκη που ήταν από το ίδιο χωριό της Νικομήδειας. Ξανασυναντήθηκαν μετά από χρόνια, παντρεύτηκαν και ξεκίνησαν μαζί την κοινή τους ζωή από την αρχή. Στη θύμηση τους πάντα υπάρχει εκείνη η κατσαρόλα που έφεραν μαζί τους. Σ' αυτή μαγείρεψαν τις λύπες τους, τις στεναχώριες τους και τις χαρές τους. Υπάρχει για να τους θυμίζει ότι από το μηδέν κατάφεραν να αναστηθούν και να μεγαλουργήσουν.

Την ιστορία αυτή μου τη διηγήθηκε ο μπαμπάς μου Νίκος Τσοπάνογλου και είναι η ιστορία του παππού του. Η κατσαρόλα υπάρχει ακόμα και είναι οικογενειακό μας κειμήλιο.

Παρασκευή Τσοπάνογλου Δ2

Τα παρακάθια

Πολλές φορές στον Πόντο τα βράδια οι άνθρωποι είχαν μια όμορφη συνήθεια τα **παρακάθια** όπου μαζευόντουσαν και έλεγαν μικρές και ωφέλιμες σε όλους ιστορίες παρέα και με τη λύρα. Έτσι η παράδοση πήγαινε από γενιά σε γενιά. Οι νεότεροι μάθαιναν την ιστορία, τα τραγούδια και τις συνήθειες των παππούδων τους. Μια βραδιά λοιπόν και η γιαγιά μου Μαρία Λαμπριανίδου μου δηγήθηκε μια ιστορία από τα περασμένα που μιλάει για την **τεμπελιά** και για **τα λόγια τα μεγάλα, χαρακτηριστικά ξένα για τους Πόντιους**. Ελάτε να την μοιραστώ μαζί σας.

Το Βούτυρο και το Μέλι

Κάποτε ήταν ένα αντρώγυνο,. Ο άντρας ήταν τεμπέλης και δεν αγαπούσε καθόλου την δουλειά. Τόσο πολύ οκνηρός ήταν που μέχρι να σηκώσει το ένα του πόδι, το άλλο το έτρωγε ο λύκος. Μόνο παχιά λόγια έλεγε. Μια μέρα λέει στη γυναίκα του: Γυναίκα, ξέρεις, θα κάνω μεροκάματα, θα μαζέψω μερικούς παράδες- χρήματα και θα αγοράσω πρόατα-πρόβατα, γίδια και μελεσιδία- μελίσσια. Και ξέρεις, αυτά τα ευλογημένα (οι μελισσες) γρήγορα πληθαίνουν και θα γίνουν κοπάδια. Θα ξεκινήσουν τα ζώα να μας δίνουν το γάλα, με αυτό θα φτιάχνουμε τόσο γιαούρτι που θα το αποθηκεύουμε στα πιθάρια, βούτυρομε τους κουβάδες, το τυρί, το μαλλί και κρέας. Απ' την άλλη μεριά τα μελίσσια θα μας δώσουν μέλι και κερί. Δηλαδή θα έχουμε ότι τραβάει η ψυχή μας. Θα εξοφλήσουμε και τα χρέη μας.

Να σε χαρώ - λελέβω σε – του είπε η γυναίκα του, θα δώσουμε λίγο βούτυρο με μέλι στη μάνα μου;

Στάσου, καλέ περίγελη του κόσμου – χαζή-της είπε εκείνος. Κάνε οικονομία!... το βούτυρο και το μέλι χωρίς κόπο - ανέκοπα μην το ξοδεύεις τόσο εύκολα...

Ο τεμπέλης ο άνθρωπος πάντα είναι έτοιμος στα λόγια τα μεγάλα αλλά ανέτοιμος στις πράξεις. Μη γίνεις στη ζωή σου τεμπέλης. Μην έχεις εύκολα τα λόγια... με συμβούλεψε η γιαγιά μου.

Δημήτρης Κολυβάς Δ2

Το μωρό

Ένα βράδυ η γιαγιά μου Ελένη Καλαϊτζίδου που οι γονείς της κατάγονται από την Τραπεζούντα του Πόντου, μου διηγήθηκε μια πραγματική ιστορία για τους προγόνους μας τους Πόντιους, που προσπαθώντας να γλυτώσουν από τους διωγμούς και τον ξεριζωμό και έφτασαν στην Ελλάδα.

Σε μια πόλη του Πόντου μια νεαρή γυναίκα επειδή τι μωρό της εφτά μηνών στην κούνια έκλεγε ασταμάτητα, για να μην ακουστεί από τους Τούρκους που είχαν αρχίσει τον διωγμό, το πήρε ένα βράδυ και το άφησε στο βουνό κάτω από ένα δέντρο. Γύρισε στο σπίτι της να πάρει κουβέρτες και ρούχα και επέστρεψε εκεί που το είχε αφήσει, αποφασισμένη να το πάρει και να φύγουν να γλυτώσουν. Όταν όμως έφτασε στο δέντρο που το είχε αφήσει δεν βρήκε τίποτα. Το μωρό της το έχασε, κανείς δεν ξέρει τι έγινε. Η γυναίκα μετά από πολλές περιπέτειες κατάφερε σε έξι μήνες να φτάσει στο λιμάνι και να περάσει στην Ελλάδα. Όσοι Έλληνες γλίτωσαν την σφαγή των Τούρκων και κατάφεραν να φτάσουν στην Ελλάδα πέρασαν πολλές κακουχίες πριν, αρρώστιες, πείνα, κρύο, φόβο, απελπισία...

Η νεαρή γυναίκα έφτασε στη Θεσσαλονίκη, δούλεψε σκληρά και μπόρεσε να φτιάξει το σπίτι της. Έμεινε με την πικρή ανάμνηση του χαμένου της παιδιού, δεν ξέχασε όμως την πατρίδα που γεννήθηκε, τα ήθη και τα έθιμα του τόπου της όπως και όλοι οι Έλληνες του Πόντου.

Βασίλης Πλατής Δ2

Συνέντευξη από τη γιαγιά Λαζαρίδου Όλγα

Την Καθαρή Δευτέρα που πήγα στο εξοχικό μου στον Ωρωπό συνάντησα τη γιαγιά Λαζαρίδου Όλγα, 86 χρονών, που κατάγεται από τον Καύκασο (ήρθε στον Πειραιά το 1962), και μίλησα μαζί της. Η γιαγιά μιλάει ποντιακά τόσο όμορφα! Με εντυπωσίασε και με συγκίνησε με την ιστορία της. Χάρηκα που γνώρισα από κοντά μια γιαγιά ποντιακής καταγωγής που μιλάει ακόμα την γλώσσα. Ελάτε να τη γνωρίσετε κι εσείς.

-Ποιο είναι το όνομά σας;

-Με λένε Λαζαρίδου Όλγα

-Από ποιο μέρος κατάγεστε;

-Από τον Καύκασο

-Τι περάσατε όταν ήρθατε στην Ελλάδα;

-Μια χαρά, αγόρι μου. Τότε υπήρχαν δουλειές. Δουλεύαμε σε βιοτεχνία στον Πειραιά. Τώρα δεν έχουμε δουλειές. Όλα τα δύσκολα τα τραβήξαμε στη Ρωσία.

-Θα μπορούσες, γιαγιά, να μας πεις ένα μοιρολόι;

-Μοιρολόι;.. Θα κλάψω, δεν κάνει...

-Πώς πέρασες, γιαγιά, όταν ήσουν παιδί;

-Πολλά και διάφορα πέρασα παιδί μου.

-Πες μου κάτι από τα παλιά.

-Οι Τούρκοι έψαχναν τον παππού μου, έπιασαν την γιαγιά μου, ενώ ο παππούς μου κρύφτηκε κάτω από το κρεβάτι. Αφού έπιασαν τη γιαγιά μου, την απείλησαν ότι θα την σκοτώσουν αν δεν τους φανερώσει πού είναι ο άντρας της. Εκείνη τότε τους είπε ότι πήγε κάπου, αλλά δεν ξέρει πού. Οι Τούρκοι όμως, ψάχνοντας το σπίτι, τον βρήκαν. Τον έπιασε ένας Τούρκος, τον έβγαλε έξω, έριξε πάνω του πετρέλαιο και του έβαλε φωτιά!!!

Η γιαγιά μου, όταν συνέβη αυτό, έφυγε για να γλιτώσει από τη φωτιά. Την έψαχναν, αλλά δεν τη ξαναβρήκαν οι Τούρκοι. Η γιαγιά μου είχε τρία παιδιά: τον πατέρα μου, άλλο ένα αγόρι και μία κόρη που ήτανε τριών μηνών μικρή. Αφού ο παππούς μου χάθηκε, η γιαγιά είπε του πατέρα μου ότι πρέπει να φύγουν περπατώντας μεγάλη απόσταση, σαν να πας από εδώ στη Θεσσαλονίκη. Πήγαν και πήραν λοιπόν τον αδελφό του πατέρα μου, το θείο μου. Η γιαγιά όμως κουράστηκε και είπε στον πατέρα μου να πάρει λίγο τον Θοδωρή

τον αδελφό του αγκαλιά. Ήταν ένας γκρεμός και ο δρόμος δίπλα τους. Μετά όμως από λίγο της λέει ο πατέρας μου: «Μάνα, κουράστηκα, δεν μπορώ να τον κουβαλάω άλλο».

«Άφησέ τον κάτω», του είπε και προχωρήσανε κάμποσο. Ο μικρός όμως μπουσουλώντας παραλίγο να πέσει στον γκρεμό.

Έτσι γύρισε και τον πήρε αγκαλιά ο πατέρας μου, που τον κοιτούσε από μακριά.

Δυστυχώς δεν είχαν να φάνε τίποτα. Τα άλογα τρώγανε καλαμπόκι και κάνανε τις κοπριές τους και ο πατέρας μου έπαιρνε ένα ξύλο, ανακάτευε τις ακαθαρσίες και έβρισκε σπόρια καλαμποκιού. «Θα τα φάω εγώ, μάνα, για να έχω δύναμη να κουβαλάω τον αδελφό μου»!

Τους κυνηγούσαν από πίσω τους οι Τούρκοι μέσα στα βουνά να τους βρουν και προσπαθούσαν να κρυφτούν από εδώ κι από εκεί και κατάφεραν να έρθουν στη Ρωσία ο πατέρας μου με τη μάνα του. Εκεί τράβηξαν του Χριστού τα πάθη. Ήταν μόνοι τους στη Ρωσία και δεν είχαν κανέναν να τους ταΐζει. Πήγαινε ο πατέρας μου και ζητιάνευε και όσο μπορούσε ο καθένας τους βοηθούσε. Λίγο τους έδινε ο ένας, λίγο ο άλλος και έζησαν.

Όταν έγινε 20 χρονών ο πατέρας μου, παντρεύτηκε τη μάνα μου που ήταν ορφανή, έζησαν, δούλεψαν σκληρά και έκαναν επτά παιδιά, με βάσανα και κούραση.

Αργότερα, ήρθαμε στο Καζακστάν γιατί μας έδιωξαν. Δεκαπέντε μέρες είχαμε πάνω στο τρένο, χωρίς νερό και φαΐ. Όλα τα παιδιά ήμασταν μικρά. Στο Καζακστάν μας δώσανε βοηθήματα και φάγαμε, μας δώσανε αγελάδες και αρμέξαμε και ζήσαμε. Υποφέραμε πολύ, δουλεύαμε σαν σκυλιά. Όλα μαζί τα αδελφία δουλεύαμε και μεγαλώσαμε και παντρευτήκαμε. Κάναμε παιδιά, τα μεγαλώσαμε με πολλά βάσανα, αλλά ήρθε ο Αρχάγγελος και πήρε τη Μαρία μου και δεν την έχω... (κλαίει για το κορίτσι που έχασε)

Όταν ήρθαμε από τη Ρωσία στο Καζακστάν υποφέραμε πάρα πολύ. Μας μεγάλωσε η μάνα μου εμάς τα μωρά με το «αχ» και το «βαχ». Μετά μεγάλωσα εγώ τη Μαρία μου, την πήγα 44 χρονών και μετά μου την πήρε ο άγγελος...

-Σε ευχαριστώ γιαγιά.

-Αχ, γιαβρί μου (αγάπη μου)!

Ράμμος Παναγιώτης Δ2

Δριμύς ο χειμών, αλλά γλυκὺς ο παράδεισος

Ο Πόντος είναι γνωστός για ένα μεγάλο αριθμός αγίων που μαρτύρησαν στα άγια χώματά του. Έχετε ακούσει ποτέ την ιστορία των Σαράντα Μαρτύρων; Εμείς τη συζητήσαμε το βίο τους στην τάξη μας λίγες μέρες πριν τη γιορτή τους. Οι Σαράντα Μάρτυρες ήταν χριστιανοί που υπηρετούσαν το Ρωμαϊκό στρατό. Έμειναν στην ιστορία γιατί παρόλο που τους απείλησαν, τους μαστίγωσαν, τους μάτωσαν και τους ξέσκισαν τις σάρκες δεν άλλαξαν τη θρησκεία τους και δεν έπαψαν να πιστεύουν στον Ιησού Χριστό. Ελάτε λοιπόν, να σας διηγηθώ την ιστορία τους με λίγα λόγια.

Όλοι μαζί από την ίδια περιοχή κατάγονταν. Ήταν πρώτοι στις μάχες και σε αυτούς εμπιστευόταν τα ανατολικά σύνορα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας ο αυτοκράτορας Λικίνιος. Μα δεν ήταν μονάχα γενναίοι, ήταν και ωραίοι στην ψυχή. Ήταν στολισμένοι με πολλά χαρίσματα, όλοι τους ζήλευαν.

Μια μέρα στο στρατόπεδό τους στη Σεβάστεια του Πόντου, μαζεύτηκαν όλοι οι στρατιώτες. Μια έκτακτη διαταγή τους ανακοινώνει ο έπαρχος Αγκρίκολας: « Ή θα προσφέρετε θυσία στους μεγάλους Θεούς μας ή σας περιμένει ο θάνατος.» Κανένας δεν τολμούσε να αντισταθεί. Ξαφνικά βγήκαν από την παράταξη 40 γενναίοι στρατιώτες και με το κεφάλι ψηλά φώναξαν: «ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΣ ΕΙΜΑΙ!» . Οι σαράντα στρατιώτες ήταν χριστιανοί. Υπηρετούσαν τον βασιλιά του Ρωμαϊκού κράτους, μα πάνω από όλα υπηρετούσαν τον άλλο βασιλιά τον αιώνιο βασιλιά, τον Βασιλιά όλου του κόσμου, τον Κύριο υμών Ιησού Χριστό. Αν μια φορά ήταν έτοιμοι να πεθάνουν για την υπεράσπιση της πατρίδας τους, ήταν έτοιμοι χιλιάδες φορές να πεθάνουν για την αγάπη του Χριστού.

Μόλις συνήλθε από την έκπληξη ο έπαρχος άρχισε να τους κολακεύει. Νόμιζε ότι με τις κολακείες θα μπορούσε να τους αλλάξει γνώμη. Άκουσε έπαρχε, του λέει ο Κάνδιδος εκ μέρους όλων. Εμείς τους ψεύτικους θεούς σας ούτε τους πιστεύουμε ούτε τους προσκυνάμε. Ο Αγκρίκολας άρχισε τότε τις απειλές λέγοντάς τους ότι θα τους βασανίσει. Εκείνη τη στιγμή αγρίεψε και έδωσε την εντολή: μαστιγώστε τους. Έτσι άρχισε το μαρτύριο των σαράντα μαρτύρων. Τους μαστίγωσαν, τους ξέσκισαν τις σάρκες και τους έκλεισαν στη φυλακή. Όλη τη νύχτα προσεύχονταν και έψελναν ύμνους στο θεό. Ξαφνικά ακούστηκε μια φωνή! Ήταν η φωνή του αγαπημένου τους Χριστού:

«Αυτός που θα μείνει μέχρι τέλους σταθερός, αυτός θα σωθεί και θα δοξαστεί.»

Σε λίγες μέρες ο 40 μάρτυρες παρουσιάστηκαν στον Λυσία, τον νέο απεσταλμένο του αυτοκράτορα. Αυτός προσπάθησε να τους πείσει να υπακούσουν στον Βασιλιά. Οι χριστιανοί αρνήθηκαν και τότε σκέφτηκε να τους κάνει ένα φριχτό βασανιστήριο. Κοντά στην πόλη της Σεβάστειας υπήρχε μια παγωμένη λίμνη. Αποφάσισαν να ρίξουν εκεί τους μάρτυρες γυμνούς για να πεθάνουν. Πριν όμως οι δήμιοι τους γυμνώσουν εκείνοι μόνοι τους πέταξαν τα ρούχα τους και έπεσαν στη λίμνη. Σε λίγη ώρα το σώμα τους άρχισε να μελανιάζει, τα σαγόνια τους να χτυπούν δυνατά, τα πόδια τους να κρυσταλλώνουν, το αίμα να πήζει και να σφίγγει η καρδιά. Κανείς τους δε λυγίζει. Ξάφνου ο Κάνδιδος φώναξε: «Κουράγιο αδέρφια, σαράντα μπήκαμε στη λίμνη, σαράντα να μπούμε μες στον παράδεισο.» Δυστυχώς κάποιος λιγοψύχησε. Είδε τις φωτιές που έκαιγαν παραπέρα και δεν μπόρεσε να αντισταθεί. Βγήκε τρέχοντας από τη λίμνη μα μόλις

πλησίασε τη φωτιά, έπεσε νεκρός. Πέθανε σαν αρνητής του Χριστού.

Πιο πέρα ένας από τους στρατιώτες βλέποντας το μαρτύριο των ηρώων αισθάνεται κάτι να του φωνάζει μέσα του. Πως αυτοί είναι πραγματικά ευτυχισμένοι. Αμέσως πετάει τα όπλα, βγάζει τα ρούχα του και πηδάει στη λίμνη. Είμαι χριστιανός κι εγώ φώναξε.

Οι μάρτυρες ξανάγιναν σαράντα.

Την επόμενη μέρα θα τους έριχναν στη φωτιά. Τους πέταξαν πάνω σε άμαξες όλους εκτός από τον μικρότερο Μελίτων. Σκέφτηκαν μήπως τον πείσουν να αρνηθεί τον Χριστό. Ξαφνικά κάποια γυναίκα τρέχει και πλησιάζει τον νεαρό. Είναι η μητέρα του. Τον αγκαλιάζει, τον φυλάει και τον ανεβάζει μόνη της στις άμαξες που ήταν και οι άλλοι μάρτυρες: «Πήγαινε παιδί μου μαζί τους! Μην φανείς κατώτερος.» Τα σώματα των μαρτύρων ρίχνονται στη φωτιά. Ο θεός όμως δεν τους εγκατέλειψε. Τους οδήγησε στην ευτυχία του ουρανού. Η εκκλησία τιμά τη μνήμη τους στις 9 Μαρτίου.

Δήμητρα Σκουτέρη Δ2

Τα υφαντά του Πόντου

Ράβω πλέκω και κεντώ, με μαλλί δημιουργώ...

Ξέρετε πώς είναι τα υφαντά, οι αργαλειοί και οι στολές των Ποντίων; Ψάχνοντας πληροφορίες στον διαδίκτυο έμαθα τα ακόλουθα:

Το ποντιακό κουστούμι έχει πολλές ομοιότητες με το κουστούμι της Καπαδοκίας, της Αρμενίας, του Καυκάσου και του Ικονίου. Οι άντρες της υπαίθρου φορούσαν «τα ζιπκάς», δηλαδή ένα παντελόνι με στενά σκέλη και φαρδιά σούρα στο πίσω μέρος για να υπάρχει ευελιξία κινήσεων.

Στη γυναικεία ενδυμασία χρησιμοποιούν το Λαχόρ μάλλινο, υφαντό ύφασμα μέσης 100 ετών από την Τραπεζούντα, ριγωτό με λουλούδια και σχέδια από βαμβάκι και μαλλί. Αυτό είναι τετράγωνο υφαντό ζωνάρι από αργαλειό, που το δίπλωναν οι γυναίκες τριγωνικά, δένοντάς το στην μέση πάνω από την ζιπούνα. Τα χρώματα είναι έντονα ζωηρά βαμμένα με φυτικές βαφές του σοφράν της παπαρούνας και του κάστανου. Το λαχόρ έχει μήκος 1,10μ. και φάρδος 1μ. Για να στερεωθεί το λαχόρ στην μέση το έδεναν με μια στενή κεντημένη λουρίδα, η οποία είχε στις άκρες φούντες, που τις έλεγαν τσαγούνα, κάθετα στις δύο άκρες υπήρχαν κρόσσια. Το όνομα εικάζεται ότι το πήρε από την πόλη Λαχόρι του Πακιστάν, απ' όπου τέτοια υφάσματα έφταναν στον πόντο με καράβια. Υπήρχαν και άλλα ζωνάρια όπως:

Η Κοκνέτσα, είναι υφαντό από άγριο μαλλί και βαμβάκι. Είχε μήκος 1.25μ. πλάτος 0,90 εκ. και το χρώμα του ήταν προς το κεραμιδί. Την κοκνέτσα την φορούσαν συνήθως οι γυναίκες στα χωριά πάνω από την ζιπούνα, από την μέση ως τις γάμπες.

Τα υφαντά γενικά ήταν δύο κατηγοριών: **τα ράσινα** που ήταν χοντρά και γινόντουσαν με μαλλί (τρίχωμα των προβάτων) τα κοζιά (που ήταν από τρίχωμα γιδιών) ή σπάρτων (φυτικές ίνες που τις έβγαζαν από τα κλωνάρια του σπάρτου με ειδική επεξεργασία) και τα **πάνινα** που γίνονταν με βαμβακερό νήμα (νέμα το έλεγαν).

Με αφορμή τα υφαντά που κατασκεύαζαν με πολύ μεράκι και κέφι και στον Πόντο αποφασίσαμε κι εμείς στην τάξη μας να φτιάξουμε αυτοσχέδιους αργαλειούς, να γνωρίσουμε την τέχνη των υφαντών

ετοιμάζοντας μικρά «χαλάκια» στην τάξη μας. Η διαδικασία μας εντυπωσίασε πολύ. Την ώρα της Ευέλικτης ζώνης αλλά και στα διαλείμματά μας υφαίναμε και γεμίζαμε το τελαράκι μας που φτιάξαμε από καπάκια παπουτσιών και κουτιών. Μας άρεσε πολύ που μελετήσαμε και μάθαμε τόσα για την τέχνη της υφαντικής. Ενθουσιαστήκαμε και διασκεδάσαμε πραγματικά. Όλοι οι μαθητές του σχολείου μας ζήλησαν που κάναμε κάτι τόσο δημιουργικό. Τα χαλάκια μας θα τα στολίσουμε στο δωμάτιό μας, θα διακοσμήσουμε με αυτά τα κομοδίνα μας ή θα τα κάνουμε πορτοφολάκια.

Ανδριάννα Πισαράκη Δ2

Οι μικροί αργαλειοί μας ετοιμάζονται...

Γνωρίζοντας την γυναικεία ποντιακή στολή.

Χορεύοντας Ποντιακά

Την Κυριακή 24/3/19 το απόγευμα, παρέα με μερικούς συμμαθητές μας και τους δασκάλους μας, πήγαμε στο Σύλλογο Ποντίων Πετρούπολης - Ιλίου για να χορέψουμε ποντιακούς χορούς. Εκεί συναντήσαμε και τα παιδιά του Συλλόγου που μαθαίνουν να χορεύουν. Μας υποδέχτηκαν με χαρά και μας είπαν μπράβο που αποφασίσαμε να ασχοληθούμε με αυτό το θέμα.

Αρχικά πιαστήκαμε στη σειρά, ο ένας δίπλα στον άλλο, και αμέσως μετά η δασκάλα του χορού, η κυρία **Σοφία Σαββουλίδου**, μας είπε ποιο χορό θα χορέψουμε και σε ποια περιοχή του Πόντου τον χόρευαν. Μας έδειξε πού βρίσκεται στο χάρτη η πόλη από την οποία προέρχεται ο χορός, μας εξήγησε τα βήματά του και αρχίσαμε να χορεύουμε. Εντύπωση μας έκαναν το νταούλι και η λύρα, που έπαιζαν ζωντανά μουσική για να χορέψουμε.

Χορέψαμε Τικ από τη Ματσούκα του Πόντου, Ομάλ Γαράσαρι από τη Νικόπολη με δέκα βήματα, Ομάλ από την Κερασούντα – με τα φημισμένα κεράσια και τα υπέροχα λεπτοκάρεα, τα φουντούκια δηλαδή – με έξι βήματα, που πάντα μπαίνει μπροστά το αριστερό πόδι, την Τριγώνα και το Ομάλ από την Τραπεζούντα και τον Κοτσαγκέλ, που συμβολίζει την πορεία της πομπής του γάμου.

Ιδιαίτερα μας άρεσε το Τικ, που το μαθαίνουμε και στο σχολείο μας, και το Κοτσαγκέλ, που αναπαριστά με χαρούμενο τρόπο την πορεία του γάμου.

Ακούγοντας την ποντιακή μουσική νιώσαμε λύπη, γιατί μέσα από τη μουσική αυτή καταλαβαίναμε πόσο δύσκολα περνούσαν εκείνα τα χρόνια οι Πόντιοι. Ήταν μια εξαιρετική και μοναδική εμπειρία, την οποία δεν θα ξεχάσουμε ποτέ. Θα θέλαμε να ξαναπάμε να χορέψουμε παρέα με περισσότερους συμμαθητές μας και να μάθουμε καλύτερα περισσότερους ποντιακούς χορούς.

**Μαρία Σπαή,
Εσέλα Χιντρί Δ2**

Παρέα με συμμαθητές μας στην πλατεία «Εύξεινου Πόντου» της Πετρούπολης, που βρίσκεται δίπλα στο Σύλλογο Ποντίων, κάνοντας ένα μικρό διάλειμμα λίγο πριν πάμε για μάθημα χορού.

Τα Χαψία

Οι κάτοικοι του Πόντου ήταν καταπληκτικοί ψαροφάγοι. Τα χαψία (γνωστά μας και ως γαύροι) ήταν το εθνικό φαγητό των Ποντίων. Σύμφωνα με τον γνωστό λογοτέχνη και λαογράφο Ξενοφώντα Ακόγλου τα χαψία ψαρεύονται τόσα πολλά ώστε να καταντήσουν να πουλιούνται ένα νόμισμα, για ένα τενεκέ των 10-12 οκάδων. Μάλιστα όταν βράδιαζε οι βάρκες μοίραζαν δωρεάν όσα ψάρια απόμεναν. Ακόμα και τις εποχές που είχαν πολλά ψάρια τα χρησιμοποιούσαν για λίπασμα στα χωράφια.

Τα χαψία κύρια διατροφή των λαϊκών τάξεων, καταναλώνονταν φρέσκα τον χειμώνα και την άνοιξη ενώ τον υπόλοιπο χρόνο παστά. Οι νοικοκυρές τα πάστωναν με φύλλα δάφνης, μαύρο πιπέρι και λεμονόφλουδες. Το καλοκαίρι στις εξοχές, ο παστός γαύρος με ωμό κρεμμύδι συνόδευε τις σαλάτες.

Στις βιοτεχνίες στο πάστωμα των χαψίων και των ψαριών γενικά εργάζονταν γυναίκες και κορίτσια. Οι έμποροι έκαναν εξαγωγές παστών σε βαρέλια και τενεκέδες κυρίως στη Βουλγαρία και τη Ρουμανία. Από τους κέφαλους γίνονταν οι καπνιστοί λικουρίνοι, που ήταν άριστος κρασομεζές. Επιπλέον στη Σινώπη παστώνονταν κάθε Γενάρη και Φλεβάρη τα σκουμπριά καθώς εκεί αφθονούσαν.

Ζηκάκη Μαριλένα Δ1

Μαύρο λάχανο

Το ποντιακό μαύρο λάχανο ανήκει στις ομάδες λαχανικών που ονομάζονται κέιλ. Οι εποχές σποράς είναι την άνοιξη και το καλοκαίρι. Είναι ανθεκτικό στο κρύο και διατηρείται στον κήπο μέχρι τις αρχές της άνοιξης χωρίς να ξεβλαστώσει. Είναι κατάλληλο για μαγείρεμα ποντιακών φαγητών με φασόλια. Έχει πολλές αντιοξειδωτικές ιδιότητες και φημολογείται ότι έχει αντικαρκινική προστασία. Επιπλέον διαθέτει υψηλή περιεκτικότητα σε βιταμίνες Α και Ο.

Ζηκάκη Μαριλένα Δ1

Χαψοτήγανο

Υλικά

6 χαψία αλμυρά-γαύρος καθαρισμένος
2 αυγά
4 κουταλιές καλαμποκάλευρο
1 κουταλιά βούτυρο
1 και ½ κουταλιές λάδι
Πιπέρι
1 κουταλιά νερό

Εκτέλεση

Πλένουμε τα χαψία, αν θέλουμε τα κόβουμε σε κομμάτια ή τα αφήνουμε ολόκληρα. Σε ένα πιάτο χτυπάμε τα αυγά και ρίχνουμε λίγο – λίγο το αλεύρι και το νερό. Βάζουμε το λάδι και το βούτυρο σε ένα τηγάνι να κάψει και ρίχνουμε τα χτυπημένα αυγά και αραδιάζουμε το γαύρο. Τρώγεται ζεστό.

Γιαουρτζού τσορβά

Υλικά

1 ποτήρι κορκότον-πλιγούρι
1 ποτήρι νερό
3 κουταλιές βούτυρο φρέσκο
2 κουταλιές δυόσμο
Αλάτι, πιπέρι

Εκτέλεση

Πλένετε το κορκότον. Το βάζετε σε μια κατσαρόλα να βράσει με νερό και αλάτι. Αφού ψηθεί το κορκότον το διαλύετε με το γιαούρτι, με λίγο νερό και το ανακατεύετε με τη σούπα. Καίτε το βούτυρο, το ρίχνετε πάνω στη σούπα με το δυόσμο και το πιπέρι και σερβίρετε.

Τις συνταγές αυτές μου τις είπε η γιαγιά μου Μαρία Λαμπριανίδου που οι γονείς της (Αναστάσιος και Αναστασία Λαμπριανίδου) 14 περίπου χρονών έφυγαν από την Τραπεζούντα το 1922 με το διωγμό και πήγαν στον Καύκασο αρχικά και μέσα σε μια νύχτα αργότερα με τον Στάλιν αναγκάστηκαν να εγκατασταθούν στο Καζακστάν. Εκεί γεννήθηκε και η γιαγιά μου. Το 1965 έφτασαν στον Πειραιά και από εκεί εγκαταστάθηκαν στη Κατερίνη.

Τις συνταγές αυτές μου τις μαγειρεύει συχνά η γιαγιά μου και είναι από τις αγαπημένες μου. Όπως μας είπαν και άλλες Πόντιες γιαγιάδες μας, τα παλιά χρόνια στους γάμους, στις χαρές και στα γλέντια τους τέτοιες παραδοσιακές συνταγές ετοίμαζαν (χαψία, πσιόα, κορκότον κ.τ.λ.) και κερνούσαν τον κόσμο.

Δημήτρης Κολυβάς Δ2

Τα κερκέλια

Έχετε φτιάξει ποντιακά κερκέλια; Εμείς όχι μόνο τα φτιάξαμε και τα φάγαμε με τους συμμαθητές μας, αλλά και κάναμε αναπαράσταση του εθίμου στο άλλο τμήμα της Τετάρτης τάξης. Για να πετύχουν όλα αυτά, χρειάζονται δύο βασικά υλικά: αγάπη και καλοσύνη. Ελάτε όμως να μοιραστούμε μαζί σας όλες τις λεπτομέρειες.

Το βιβλίο της Γλώσσας πρότεινε να ετοιμάσουμε στην τάξη μια συνταγή με λάδι. Εμείς αποφασίσαμε να φτιάξουμε τα ποντιακά κερκέλια. Από την προηγούμενη μέρα μάς ενημέρωσε η δασκάλα μας για τα υλικά που θα χρειαστούμε. Άλλος έφερε αλεύρι, άλλος λάδι, άλλος ζάχαρη κ.ά. Συγκεντρώσαμε μαζί όλα τα υλικά που χρειαζόμασταν και ξεκινήσαμε.

Αρχικά βάλαμε όλοι τη ποδιά μας, τον σκούφο μας και τα γάντια μας. Μετά πήραμε μια μεγάλη στρογγυλή λεκάνη και μια ζυγαριά και αρχίσαμε να ζυγίζουμε τα υλικά μας. Με τη σειρά σηκώνόντουσαν παιδιά, ανακάτευαν και έριχναν τα υλικά στη λεκάνη. Όλοι βοηθήσαμε: άλλος ανακάτευε, άλλος πρόσθετε κάποιο υλικό, άλλος κρατούσε τη λεκάνη να μη μας χυθεί το περιεχόμενο... Γρήγορα ετοιμάστηκε μια μαλακή και εύπλαστη ζύμη. Την αφήσαμε να ξεκουραστεί για 30-45 λεπτά και μετά αρχίσαμε να πλάθουμε τα κερκέλια, δίνοντάς τους στρογγυλό σχήμα, σαν κουλούρια Θεσσαλονίκης χωρίς σιγάμι. Για να μην κολλάει η ζύμη στα χέρια μας, αλείψαμε τα γάντια μας με λάδι και αρχίσαμε το πλάσιμο. Μόλις τα ετοιμάσαμε, τα βάλαμε σε ταψάκια και παρακαλέσαμε την κ. Γιώτα στο κυλικείο να μας τα ψήσει. Πράγματι, με πολλή προθυμία μας τα ετοίμασε. Σε λίγο η τάξη μας μύριζε και μοσχοβολούσε σαν να έχουμε ψήσει λουκουμάδες. Με πολλή λαχτάρα δοκιμάσαμε. Ήταν μαγευτικά και θέλαμε να τα φάμε όλα! Ήταν τόσο νόστιμα και αφράτα, που ζητήσαμε και δεύτερο.

Τα κερκέλια, που η ονομασία τους προέρχεται από το κρικέλλιον, το υποκοριστικό του κρίκου, είναι μικρά νησίσιμα κουλουράκια που κρύβουν μια όμορφη ιστορία. Είναι ένα έθιμο που έχει σχέση με τον Λάζαρο. Λέγεται ότι είναι τα ψωμάκια που μοίραζε ο Λάζαρος στους φτωχούς ή ότι είναι το πρώτο πράγμα που έφαγε μετά από την ανάστασή του. Με αφορμή αυτή τη συνταγή μάθαμε ένα έθιμο του Πόντου που γίνεται το Σάββατο του Λαζάρου ή την Κυριακή των Βαΐων και λέγεται «Βάεμαν». Συζητήσαμε στην τάξη μας γι' αυτό και κάναμε αναπαράστασή του στους μαθητές της άλλης Τετάρτης. Τους εξηγήσαμε το έθιμο, τους είπαμε το σχετικό τραγουδάκι «Θεία θεία των Βαγιών, δώσ' κερκέλ κι εμέν οβών...», τους δείξαμε πώς περνούσαν τα παιδιά τα κερκέλια που τους έδιναν οι κυράδες σε σπάγκο που είχαν δεμένο στη ζώνη τους και τους κεράσαμε από τα κερκέλια που ετοιμάσαμε με τα χεράκια μας. Όλοι μας είπαν συγχαρητήρια.

Περάσαμε φανταστικά, φτιάξαμε όμορφα πράγματα, χαλαρώσαμε και διασκεδάσαμε. Ήταν η καλύτερή μας μέρα, τόσο ευχάριστη και μυρωδάτη! Όλοι μας ξετρελαθήκαμε με τη ποντιακή κουζίνα. Σίγουρα θα τα ετοιμάσουμε και στο σπίτι μας. Ήταν υπέροχο που όλοι μαζί ομαδικά πετύχαμε τόσο όμορφα πράγματα!

Ανδριάνα, Ειρήνη, Λυδία, Φωτεινή, Δάφνη, Παναγιώτα, Μαρία, Δήμητρα, Εύα, Ντίντα, Μελίνα, Εσέλα, Άννα, Χριστίνα, Νεφέλη, Βασίλης Μ., Μιχάλης, Βασίλης Π., Παναγιώτης, Νικόλας, Δημήτρης, Ηλίας

Τα κερκέλια

Υλικά

ποσότητα για: 20 κουλουράκια
300 gr. αλεύρι για όλες τις χρήσεις
200 ml. νερό
50 ml. ελαιόλαδο
25 gr. μαγιά νωπή
50 gr. ζάχαρη
¼ κουταλάκι του γλυκού αλάτι

περνώντας κερκέλια σε σπάγκο

Οδηγίες

Διαλύουμε στο νερό, το οποίο είναι σε θερμοκρασία δωματίου, την μαγιά. Προσθέτουμε την ζάχαρη και το ελαιόλαδο, ανακατεύουμε καλά. Προσθέτουμε το αλεύρι και το αλάτι.

Ζυμώνουμε με λαδωμένα χέρια, μέχρι να πάρουμε μια μαλακή εύπλαστη ζύμη. Αν χρειαστεί προσθέτουμε αλεύρι ή νερό αντίστοιχα.

Σκεπάζουμε την ζύμη με μια πετσέτα και αφήνουμε για 45 λεπτά να διπλασιαστεί να φουσκώσει το ζυμάρι.

Πλάθουμε ελαφρά την ζύμη, με λαδωμένα χέρια. Κόβουμε κομμάτια ζύμης περίπου 25 gr. και πλάθουμε ένα κορδόνι που ενώνουμε τις άκρες του, δημιουργώντας στρογγυλά κουλουράκια.

Ακουμπάμε τα κουλουράκια σε δίσκο, όπου έχουμε στρώσει λαδόκολλα. Αφήνουμε τα κουλουράκια σε ζεστό σημείο για 15 λεπτά. Ψήνουμε σε προθερμασμένο φούρνο στους 200°C Κελσίου για 15 λεπτά.

<http://www.funkycook.gr/pontiaka-kerkelia-nistisima-pasxalina-koulourakia/>

"Η Μερζιφούντα" ζωγρ: Ράμμος Παναγιώτης Δ2

Οι ποδοσφαιρικές ομάδες στον Πόντο

Όταν επισκέφτηκα το Σύλλογο Ποντίων Πετρούπολης – Ιλίου μαζί με τους συμμαθητές μου, εντυπωσιάστηκα και παραξενεύτηκα μόλις είδα στο φωτογραφικό υλικό που μας έδειξαν για την ιστορία του Πόντου ότι υπήρχαν Ποντιακές ποδοσφαιρικές ομάδες. Έτσι μου κινήθηκε η περιέργεια να μάθω περισσότερα γι' αυτές. Μου άρεσε που έψαξα και βρήκα πληροφορίες για τις ποδοσφαιρικές ομάδες του Πόντου. Ελπίζω μια μέρα να γίνω κι εγώ ένας καλός ποδοσφαιριστής, αλλά πιο πολύ να μπορώ να καμαρώνω για τη θρησκεία μου και για την πατρίδα μου, όπως έκαναν οι ποδοσφαιριστές των Ποντιακών ομάδων. Ελάτε να μοιραστώ μαζί σας μερικές πληροφορίες που συγκέντρωσα.

Οι ποδοσφαιρικές ομάδες του Πόντου υπήρξαν πολύ καλές. Στην περιοχή του Πόντου ήδη υπήρχε ο αθλητικός σύλλογος «Πόντος» από το 1903 στη Μερζιφούντα. Αυτή η ομάδα φορούσε μπλε και γαλάζιες μπλούζες και άσπρο παντελόνι. Στην μπλούζα τους είχαν οι αθλητές το ελληνικό γράμμα «Π» που σήμαινε Πόντος, γιατί εκείνη την εποχή υπήρχε ο διωγμός και η γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου. Οι αθλητές δε δίσταζαν να δείχνουν ελεύθερα τη θρησκεία τους αλλά και την καταγωγή τους με κίνδυνο για τη ζωή τους.

Άλλη γνωστή ομάδα ήταν ο «Απόλλωνας» Τραπεζούντας, τον οποίο οι Έλληνες του Πόντου που εγκαταστάθηκαν στην Καλαμαριά (=καλή μεριά) της Θεσσαλονίκης αναδημιούργησαν και έχουν κάνει μέχρι σήμερα γνωστή και αξιόλογη ομάδα. Στόχος τους είναι κάποτε ο «Απόλλωνας» να γίνει «Απόλλων Πόντου» και να ενώσει όλους τους Έλληνες του Πόντου. Τα χρώματα της ομάδας είναι το κόκκινο, που συμβολίζει το αίμα των χιλιάδων αδικοχαμένων Ποντίων, και το μαύρο, που συμβολίζει το πένθος και τον θρήνο για το ίδιο ιστορικό γεγονός της γενοκτονίας.

Νικόλας Κοπίδης Δ2

Η γυναίκα και το Θεριό

Η γιαγιά μου Ελένη Καλαϊτζίδου, που οι γονείς της ήταν από τον Πόντο, μου αφηγήθηκε το συναρπαστικό παραμύθι «Η γυναίκα και το Θεριό» που το διαβάσαμε στην τάξη και το εικονογράφησαμε όλοι παρέα.

Κάποτε ζούσε ένας άντρας που βασανιζόταν πολύ από τη γυναίκα του, η οποία ήταν κακιά, πολυλογού και όλο τον μάλωνε. Η ζωή του ήταν ανυπόφορη και δύσκολη. Είχε τόσο κουραστεί με την σκληρή και δύστροπη συμπεριφορά της, που πήρε την απόφαση να απαλλαχτεί από αυτήν.

Έτσι μια μέρα που πήγε να κόψει ξύλα στο δάσος,

Ζωγράφος: Εσέλα Χιντρί

ανακάλυψε ένα πηγάδι. Χωρίς να χάσει την ευκαιρία, έκοψε πολλά μεγάλα κλαδιά και σκέπασε την τρύπα του πηγαδιού, ενώ δίπλα

σε αυτό άφησε ένα δεμάτι ξύλα. Στο δρόμο για την επιστροφή στο σπίτι του πήρε μαζί του άλλο ένα δέμα με ξύλα για να μη δημιουργήσει υποψίες στη γυναίκα του και να μην ακούει την γκρίνια της. Την άλλη μέρα πήγε πάλι στο δάσος. Μαζί του πήρε αυτή τη φορά και τη γυναίκα του για να φέρουν παρέα τα υπόλοιπα ξύλα. Όταν πλησίασαν στο πηγάδι, η γυναίκα,

που δεν το είχε καταλάβει ότι ήταν παγίδα, έτρεξε να πάρει το δεμάτι ξύλα που ήταν εκεί δίπλα. Έτσι έπεσε μέσα...

Χαρούμενος ο άντρας της που απαλλάχτηκε από την παρουσία της γύρισε σπίτι του. Όμως όλη τη νύχτα δεν μπόρεσε να κλείσει μάτι από τις τύψεις. Κατάλαβε ότι αυτό που έκανε ήταν μεγάλη αμαρτία. Έτσι όταν ξημέρωσε πήγε στο πηγάδι και πέταξε ένα σκοινί μέσα

φωνάζοντας:

Σουμέλα, πιάσε την άκρη του σκοινιού να σε τραβήξω. Πράγματι έριξε το σκοινί και σε λίγο περίμενε να βγει η γυναίκα του. Προς μεγάλη του έκπληξη όμως άρχισε να ξεπροβάλλει από το πηγάδι ένα θεριό. Φοβισμένος ο άντρας μόλις το είδε αποφάσισε να το αφήσει να πέσει πάλι μέσα. Τη στιγμή όμως εκείνη ακούει το θεριό να του λέει:

-Μη με αφήσεις εδώ. Δε θα σε φάω και δούλος σου θα γίνω... Όταν το θεριό ελευθερώθηκε, του είπε:

-Άνθρωπέ μου, σε ευχαριστώ. Με γλίτωσες! Από χτες μια γυναίκα μου έβγαλε την ψυχή και δεν μπορούσα να γλιτώσω από τη γκρίνια και τη μουρμούρα της. Τώρα ό,τι ζητήσεις θα το κάνω...

Ζωγράφος: Ντίνα Φλωροπούλου

Έτσι το θεριό έφυγε προς τα επάνω ελεύθερο. Εκεί όμως που βρέθηκε, άρχισε να κατατρομάζει και να φοβερίζει τον κόσμο που ζούσε στον τόπο του άντρα. Οι άνθρωποι του χωριού, μόλις έμαθαν πως το θεριό μονάχα τον άντρα υπολογίζει, πήγαν και τον παρακάλεσαν να τους γλιτώσει από το κακό αυτό που

βρήκε τον τόπο τους.

Μια και δυο σηκώθηκε ο άντρας να βρει το θεριό. Εκείνο μόλις τον είδε από μακριά να έρχεται

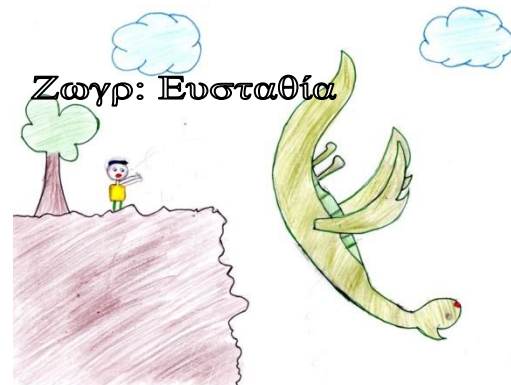
Ζωγράφος: Βασίλης Μπαρμπαρής

κοντά του, του αγκρίψε και άρχισε να του φωνάζει:

-Φύγε αλλιώς θα σε φάω... Μόνο στον τόπο σου δε σε πειράζω.

-Άκουσε, του λέει ο άντρας, εγώ για το καλό σου ήρθα... Έμαθα ότι εκείνη η γυναίκα βγήκε από το πηγάδι και σε ψάχνει... Ήρθα λοιπόν να σε ειδοποιήσω για να φυλάγεσαι...

-Ωχ, τι έπαθα! λέει εκείνο τρομαγμένο. Φοβισμένο καθώς ήταν, άρχισε να τρέχει προς τον γκρεμό. Από το φόβο του όμως δεν έβλεπε καλά, παραπάτησε και έπεσε και σκοτώθηκε. Έτσι γλίτωσαν και οι χωριανοί και ο άντρας από το θεριό και συνέχισαν τη ζωή τους ήσυχά...

Ζωγράφος: Ευσταθία

Μαγειρεύοντας Ποντιακά Πισία

Το απόγευμα της Δευτέρας 18/3/19 καλέσαμε στο σχολείο μας τη γιαγιά του συμμαθητή μας Βασίλη, την κυρία Ελένη Καλαϊτζίδου, που κατάγεται από την Τραπεζούντα του Πόντου να μας φτιάξει μια νόστιμη ποντιακή συνταγή, τα πισία. Μαζευτήκαμε όσοι περισσότεροι μαθητές μπορούσαμε μαζί με τα αδέρφια μας και τους γονείς μας για να παρακολουθήσουμε την υπέροχη αυτή συνταγή.

Τα πισία είναι σαν τυροπιτάκια, μόνο που μπορείς να βάλεις μέσα πατάτα, τυρί ή ό,τι άλλο θέλεις. Ακόμα μπορείς να τα φτιάξεις και σκέτα, βάζοντας τότε μέλι. Αρχικά διαβάσαμε τη συνταγή και σιγά σιγά φτιάξαμε το ζυμαράκι μας. Ζυμώσαμε τα υλικά μέχρι η ζύμη μας να γίνει απαλή και αφράτη. Την αφήσαμε να ξεκουραστεί για μια ώρα. Η κυρία Ελένη, για να μην περιμένουμε, μας είχε φέρει ήδη έτοιμο και φουσκωμένο ζυμάρι. Έτσι ο καθένας μας πήρε από ένα μικρό μπαλάκι ζύμης, που το πατάγαμε με τα χέρια μας να ανοίξει. Κατόπιν μέσα άλλοτε βάζαμε τυρί (φέτα με ανθότυρο) και άλλοτε βραστή πατάτα με μυρωδικά και το κλείναμε καλά πατώντας τις ακρούλες. Η κυρία Ελένη τα έπαιρνε και τα τηγάνιζε σε καυτό λάδι. Όλοι ανυπομονούσαμε να τα φάμε. Είχαμε κάνει σειρά ο ένας πίσω από τον άλλο και μόλις ήταν έτοιμα, τα τρώγαμε με προσοχή για να μην καούμε. Ήταν τόσο λαχταριστά και πεντανόστιμα, που φάγαμε και δεύτερο. Παρακάλεσα μάλιστα τη μαμά μου να πάρει τη συνταγή για να την ξαναφτιάξουμε και στο σπίτι μας. Γονείς του Συλλόγου Γονέων που ήταν στο σχολείο μας εντυπωσιάστηκαν δοκιμάζοντάς τα και ήρθαν να πάρουν κι εκείνοι τη συνταγή και να μάθουν τα μυστικά της επιτυχίας τους.

Όλοι ενθουσιαστήκαμε από αυτή την απογευματινή δραστηριότητα. Ευχαριστήσαμε την κυρία Ελένη και το φίλο μας για την τόσο καλή μαγείρισα γιαγιά του.

Ελπίζω κι εγώ να γίνω ένας καλός μάγειρας. Θα ήθελα να μου δοθεί πάλι η ευκαιρία να δοκιμάσω ποντιακή συνταγή, γιατί ήταν πολύ νόστιμη και αφράτη.

Την άλλη μέρα το πρωί η τάξη μας μύριζε υπέροχα. Μακάρι να ξαναφτιάξω κάτι παρέα με τους φίλους μου!

Νικόλας Κοπίδης Δ2

Υλικά

Για τη ζύμη

500γρ. αλεύρι για όλες τις χρήσεις

1 φακελάκι μαγιά

1ποτήρι νερό χλιαρό

2 κουτ. σούπας ελαιόλαδο

1 κουτ. γλυκού κοφτό αλάτι

μίγμα από ελαιόλαδο και σπορέλαιο για το τηγάνισμα

Για τη γέμιση

500γρ. φέτα σπασμένη

Εκτέλεση

Σε λεκάνη ανακατεύετε το αλεύρι με τη μαγιά, το νερό, το ελαιόλαδο και το αλάτι, μέχρι να ομογενοποιηθούν. Η ζύμη πρέπει να κολλάει στα χέρια. Τη σκεπάζετε με μεμβράνη κουζίνας και την αφήνετε μακριά από ρεύματα, να φουσκώσει για 1 ώρα. Παίρνετε κομματάκια ζύμης στο μέγεθος ενός καρδιού και τα ανοίγετε στρογγυλά με τον πλάστη ή με το χέρι σας.

Γεμίζετε με φέτα, κλείνετε και με πιρούνι στερεώνετε τις ενώσεις. Τρυπάτε τα πισία με πιρούνι για να φουσκώσουν ομοιόμορφα στο τηγάνι.

Τηγανίζετε τα πισία να ροδίσουν και από τις δύο πλευρές και τα στραγγίζετε σε πιάτο στρωμένο με χαρτί κουζίνας.

Καλή επιτυχία!

Μωμο' έρια

Όταν επισκεφτήκαμε το Σύλλογο Ποντίων Πετρούπολης εντύπωση μας έκανε το έθιμο των Μωμόγερων. Οι Πόντιοι διατήρησαν πολλές αρχαιοπρεπείς συνήθειες από τους προγόνους τους.. Ελάτε να μοιραστείτε μαζί μας τις πληροφορίες που βρήκαμε.

Ο θεός Μώμος κατά την αρχαιότητα αποτελούσε την προσωποποίηση της σάτυρας και του σαρκασμού και συνδεόταν με τις γιορτές που ήταν αφιερωμένες στον Διόνυσο, με κοινό χαρακτηριστικό τις μάσκες και τις μεταμφιέσεις. Από εκεί προέρχεται και η αρχική ετυμολογία της λέξης «Μωμόγεροι» ή «Μωμόεροι» ή και «Μωμόγερια» που αποτελούσαν τους ακόλουθους του «Μώμου» και συνόδευαν χορεύοντας, τραγουδώντας και σατιρίζοντας πρόσωπα και καταστάσεις.

Είναι ένα ποντιακό λαϊκό δρώμενο το οποίο λαμβάνει χώρα το δωδεκαήμερο Χριστούγεννα-Πρωτοχρονιά-Θεοφάνια, με ευχετηριακό χαρακτήρα. Έτσι εκτός των συνηθισμένων χριστιανικών γιορτών, όπως σ' ολόκληρο τον Πόντο, έτσι και στη Λιβερά «εποίναν και τοι Μωμοέρτζ».... «εβγαίναν τα Καρναβάλια»...οι «Κοτσαμάν»!

Το δρώμενο πραγματοποιείται σε πλατείες, δρόμους και αυλές σπιτιών. Είναι το αρχαιότερο είδος θεάτρου (διθύραμβος) και συνάμα το πιο σύγχρονο (θέατρο δρόμου). Η ολοκληρωμένη μορφή του δρώμενου αποτελείται από τον Κορυφαίο (Μωμόγερο), τη χορευτική ομάδα (ορχείται και άδει), τη θεατρική ομάδα (αυτοσχέδιοι διάλογοι) και τους μουσικούς (λύρα, αγγείον). Όλοι είναι μεταμφιεσμένοι.

Παραμονή της Πρωτοχρονιάς συγκεντρωνόταν ο όμιλος μπροστά στη Μητρόπολη στη Λιβερά και

με την κραυγή «ωωω-χοχοχο» ξεκινούσαν, να περιδιαβούν όλα τα σπίτια του χωριού. Την επόμενη μέρα κατέληγαν στο προαύλιο της εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου, όπου έστηναν γλέντι. Όσα χρήματα μαζεύονταν, τα παρέδιδε ο ταμίας (πολυχρονιστής) στον πρόεδρο της εκκλησιαστικής επιτροπής, για να διατεθούν για τις αμοιβές των δασκάλων.

Στο τέλος του διήμερου μαζεύονταν όλοι οι όμιλοι των Μωμόγερων από τα γύρω χωριά (Καπίκιοϊ, Χατζαβάρα, Δανίαχα, Κουσπίδι, Βερούζαινα) στο Τσεβιζλούκ (σημερινή Μακκα). Ήταν ένα πρωτόγνωρο θέαμα να βλέπει κανείς 150-200 φουσταλενοφόρους να χορεύουν και να τραγουδούν στις πλατείες.

Σήμερα το δρώμενο συνεχίζεται διατηρώντας όχι μόνο τον ψυχαγωγικό αλλά και τον ευετηριακό, γονιμικό μαγικοθρησκευτικό του χαρακτήρα. Στην αυλή κάθε σπιτιού του περιμένει στρωμένο τραπέζι με πλούσια εδέσματα, τσίπουρο και παραδοσιακά γλυκά. Ο ταμίας του θιάσου εύχεται σ' όλα τα μέλη της οικογένειας «Υίαν, ευλογίαν και καληχρονίαν και αρνικά παιδιά και θελκα μουσκάρια». Μετά ακολουθεί χορός κατά παραγγελία του σπιτονοικοκύρη, όπου συμμετέχουν όλοι (οι Μωμόεροι και οι παρευρισκόμενοι κάτοικοι του κάθε χωριού που ακολουθούν το θιάσο. Κατά τη διάρκεια του χορού κάποιος θεατής κλέβει τη νύφη και κρύβεται μαζί της. Στη συνέχεια εκτυλίσσονται κωμικές σκηνές στην αναζήτησή της από μέλη του θιάσου και την εξέτασή της ενώ η ίδια προσποιείται την «ατιμασμένη». Νεωτερισμό αποτελεί η προσθήκη του στοιχείου της αρπαγής ενός πλούσιου άντρα καθ' υπόδειξη του θιάσου από τη νύφη και η μεταφορά του στους ώμους της, αντιστρέφοντας τον μύθο της αρπαγής της Περσεφόνης.

Μωμογέρια

Οφέτος και τα κάλαντα
θα φτάμε Μωμογέρια
νασάν εκείνον που θα ζει
σ' άλλα τα καλοκαίρια.

Μωμόερος θα 'ίνουμαι
με δύο κωδωνόπα
θα λάσκουμαι μεσανυχτί
και γνεφίζω κορτσόπα.

Τα κάλαντα οι Μωμο'έρ'
τα Φώτα οι ποπάδες
να ιλίτη μαυρομάναν ατ'
π' έχ' έμορφους νυφάδες.

Παναγοπούλου Δανάη

Κοκλαμάνης Χρήστος

Γκρέμο Αχιλλέας Δ1

Ποντιακά Ανέκδοτα

Ο Γιωρίκας και ο Πανίκας είχαν ανοίξει ένα σουβλατζίδικο. Για αρκετό καιρό οι δουλειές τους πήγαιναν πολύ καλά, ώσπου άνοιξε δίπλα τους ένα καινούριο σουβλατζίδικο. Έτσι η δουλειά τους ελαττώθηκε με αποτέλεσμα σε λίγο καιρό να μην πατάει κανείς στο μαγαζί τους. Πάει ο Πανίκας, λοιπόν, στο άλλο μαγαζί και ρωτάει:

-Ρε φίλε, τι πουλάς και μας πήρες όλους τους πελάτες;

-Παπούτσια κροκόδειλου! Απάντησε ο άλλος.

Προβληματισμένος ο Πανίκας λέει στον Γιωρίκα:

-Θα πάω στην Αφρική Γιωρίκα να σκοτώσω κροκόδειλους, να φέρω παπούτσια κροκόδειλου μπας και στρώσει η δουλειά.

Έφυγε λοιπόν ο Πανίκας. Περνάει ένας χρόνος, περνάει δεύτερος... στον τρίτο χρόνο ο Γιωρίκας χάνοντας την υπομονή του φεύγει να πάει να τον βρει. Μετά από μεγάλη ταλαιπωρία, τον βρίσκει κάπου βαθιά μέσα στην ζούγκλα. Γύρω του βρίσκονται σκοτωμένοι κροκόδειλοι εδώ κι εκεί...

Τι έγινε ρε Πανίκα, του λέει ο Γιωρίκας. Τι έκανες τόσο καιρό;

Και ο Πανίκας του απαντάει. Βουτάω για τελευταία φορά κι αν αυτός ο κροκόδειλος δεν φοράει παπούτσια τον παρατάω και φεύγω.

-Πάμε να φύγουμε, λέει ο Γιωρίκας στον Κωστίκα, που έπειναν στο μπαρ.

-Νωρίς είναι ακόμα... Η γυναίκα μου δε θα 'ναι στο σπίτι...

-Δύο η ώρα τα μεσάνυχτα και δε θα είναι;

-Βέβαια! Γυρίζει στα μπαρ!

-Πίνει κι αυτή;

-Όχι βρε Γιωρίκα, με ψάχνει!

Πώς λέγεται ο Πόντιος μηχανικός που βάζει τη σωστή βίδα στο σωστό παξιμάδι;
Μηχανικός με ταλέντο.

Εσέλα Χιντρί Δ2

Πώς πέθανε ο τελευταίος Πόντιος ρολογάς;

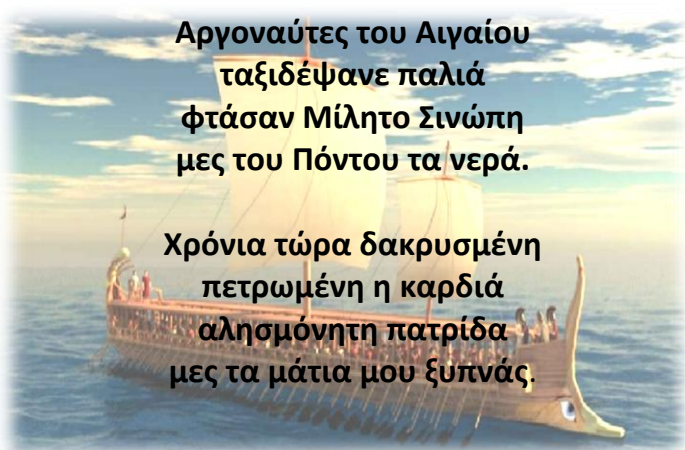
Ήρθε η ώρα του

Γιατί οι Πόντιοι κρεμούν σκουλαρίκια στους τοίχους;

Γιατι και οι τοίχοι έχουν αυτιά!

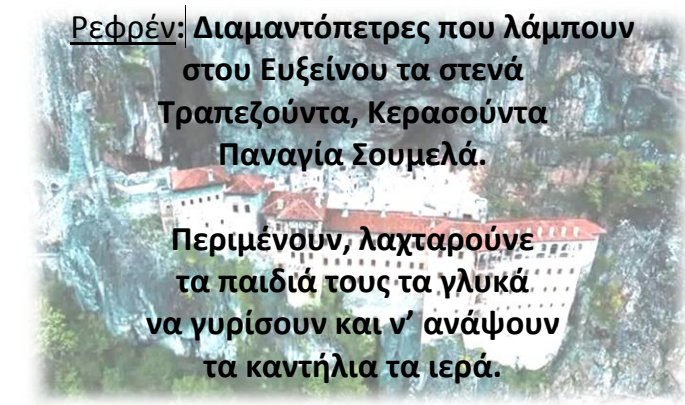
Παναγιώτα Ρίζου Δ2

Διαμαντόπετρες που λάμπουν

**Αργοναύτες του Αιγαίου
ταξιδέψανε παλιά
φτάσαν Μίλητο Σινώπη
μες του Πόντου τα νερά.**

**Χρόνια τώρα δακρυσμένη
πετρωμένη η καρδιά
αλησμόνητη πατρίδα
μες τα μάτια μου ξυπνάς.**

**Ρεφρέν: Διαμαντόπετρες που λάμπουν
στου Ευξείνου τα στενά
Τραπεζούντα, Κερασούντα
Παναγία Σουμελά.**

**Περιμένουν, λαχταρούνε
τα παιδιά τους τα γλυκά
να γυρίσουν και ν' ανάψουν
τα καντήλια τα ιερά.**

**Παίξτε λύρες τα δοξάρια
μοιρολόγια σιγανά
πώς ερήμωσαν οι πόλεις
απ' αυτή τη συμφορά.**

**Μιαν ελευθεριά κλεμμένη
αρμενίζει στ' ανοιχτά
μια πατρίδα σκλαβωμένη
περιμένει στη στεριά.**

Παρέα με τη δασκάλα μας γράψαμε, ένα τραγούδι για τον Πόντο το οποίο μας μελοποίησε η δασκάλα της Μουσικής και τραγουδήσαμε παρέα όλοι οι μαθητές της Δ Τάξης. Θα το μάθουμε να το παίζουμε και με τις πιανίκες μας για να το τραγουδήσουμε στην Θεατρική παράσταση για τον Πόντο που ετοιμάζουμε το Μάιο που είναι η ημέρα μνήμης της Γενοκτονίας του Ποντιακού Ελληνισμού.

Στίχοι: Μαθητές Δ2,
Ειρήνη Χατζηλάρη,
Βασιλική Πρεμέτη
Μουσική: Βασιλική Πρεμέτη

Οι Πρόσφυγες χτες και σήμερα

Παρατηρώντας φωτογραφίες της προσφυγιάς, συζητήσαμε και σχολιάσαμε τις άσχημες επιπτώσεις του πολέμου, του ξεριζωμού και της γενοκτονίας χτες αλλά και σήμερα. Τα σχόλια των παιδιών είναι αφοπλιστικά.

Μπαμ! Μπαμ! Εδώ γίνεται πόλεμος. Άνθρωποι τρέχουν να σωθούν... Μπαμ! Μπαμ! Ταλαιπωρημένη και πολύ σκεπτική μια μάνα κρατάει το μωρό στην αγκαλιά της. Προσπαθεί

να το προστατέψει, δεν είναι εύκολο.

Μπαμ! Μπαμ! Η μάνα ντυμένη στα μαύρα. Γιατί άραγε; Ποιους άλλους θρηνεί; Φοράει ένα μαντήλι στο κεφάλι της και ένα φυλακτό στο λαιμό της για καλή τύχη. Τα ρούχα της είναι μισοσκοισμένα, τα δάχτυλά της γερασμένα. Πάνε και τα παπούτσια από το τρέξιμο και την αγωνία για να σωθεί. Τώρα πια συνεχίζει ξυπόλυτη, αλλά δεν την νοιάζει. Σίγουρα είναι πεινασμένοι και οι δυο. Το μωρό της να σώσει, αυτό είναι το μόνο που της έχει απομείνει. Αρχίζει να βραδιάζει. Σταματάει λίγο για να ντύσει όσο πιο ζεστά μπορεί το μωρό της. Αχ, τι έχει περάσει!

**Δάφνη Χοζού
Ανδριάννα Πισαράκη**

Μάνες τα μωρά κρατούν,
μα αυτά κλαίνε κι ανησυχούν.
Φτώχεια, πείνα και νερό
κρύο στο δάσος, στο βουνό.
Καταφύγιο θα βρουν;
Να γλιτώσουν προσπαθούν.

Ανδριάννα

Μια μεγάλη τραγωδία λίγο πιο κάτω. Μια απελπισμένη μάνα απαρηγόρητη θρηνεί το παιδί της. Λίγο πιο πριν ένας Τούρκος το σκότωσε με το όπλο του!.. Τι να κάνει; Πού να σταθεί; Να αφήσει το άταφο κορμάκι του και να φύγει για να γλιτώσει το άλλο παιδί που έχει μαζί της ή να κάτσει εκεί να το κλάψει; Προσπαθεί να το σηκώσει, να το πάρει μαζί της, μα... είναι βαρύ και ασήκωτο. Με βαριά καρδιά, αναγκάζεται να το αφήσει, μόνο και έρημο...

**Λυδία Παντούλα
Δήμητρα Σκουτέρη
Άννα Ψαρρά
Χριστίνα Σιωκορέλου**

Πριν από πολύ καιρό ζούσαν τα παιδιά, μεγάλα και μικρά, μαζί με τις οικογένειές τους όμορφα και ειρηνικά. Αν και έμεναν σε μικρά σπιτάκια, έτρωγαν ελεύθερα την τροφή τους και έπιναν το νερό τους. Οι γονείς τους δούλευαν στα χωράφια και είχαν πολλά ζώα, κότες και πρόβατα, που τους έδιναν το φρέσκο αυγό τους και το γάλα. Έτσι ζούσαν ευτυχισμένα.

Όμως ένα βράδυ μπήκαν στο σπίτι τους Τούρκοι, τους πήραν την περιουσία τους, τους έκλεψαν τα ρούχα τους, χάλασαν τα χωράφια τους και σκότωσαν τα ζώα τους. Ήταν μάλιστα έτοιμοι να πυροβολήσουν και τα μικρότερα παιδιά. Όμως οι γονείς τους μπήκαν μπροστά και θυσιάστηκαν για τη ζωή των αγαπημένων τους παιδιών. Ορφανά πια τώρα, μαζί με τα μεγαλύτερα αδέρφια τους έφυγαν βιαστικά για να γλιτώσουν από τον εχθρό. Τα αδέρφια τους τα βοηθούν και τα φροντίζουν. Έμειναν πολλές μέρες στους δρόμους χωρίς τροφή και νερό.

Όμως τι είναι αυτό μπροστά τους;

Για καλή τους τύχη βρέθηκαν την ώρα που γινόταν μοίρασμα φαγητού. Υπήρχαν στοίβες από λαχταριστά ψωμιά. Υπομονετικά περίμεναν τη σειρά τους. Σε λίγο ένας κύριος τους δίνει νερό και ένα καρβέλι ψωμί και τα οδηγεί σε ένα τρένο για να σωθούν, να φύγουν μακριά από τον πόλεμο, να βρουν μια καλύτερη ζωή. Άραγε θα τα καταφέρουν;

Περιμένουν να φάνε
τα παιδάκια τα φτωχά.
Με ψωμάκι να χορτάσουν
και μια γλυκιά αγκαλιά

**Ειρήνη Πατσή
Φωτεινή Τζόκα
Μαρία Σπαή
Ηλίας Λέτσιος**

Τους έδωξαν οι Τούρκοι από τα σπίτια τους. Τα δυο παιδιά στην αγκαλιά των manάδων τους κλαίνε και κρυώνουν. Φοράνε τις κουκούλες τους για να ζεσταθούν. Οι manάδες τους με ξεσκισμένα, λερωμένα ρούχα τα έχουν στην αγκαλιά τους, γιατί πονάνε, πεινάνε, φοβούνται και κλαίνε. Θέλουν να τα παρηγορήσουν και να τα καθησυχάσουν. Περπατάνε ώρες τώρα μες στον καυτό τον ήλιο, ξυπόλυτες. Είναι πολύ βασανισμένες...

Το ίδιο όμως δε συμβαίνει και σήμερα, όπου πολλοί άνθρωποι, γυναίκες και παιδιά αναγκάζονται να φύγουν από τα σπίτια τους στη Συρία γιατί γίνεται πόλεμος;..

Μιχάλης Προντανιούκ

Ζωγραφιά: Παρασκευή Τσοπάνογλου

Ο Ξεριζωμός

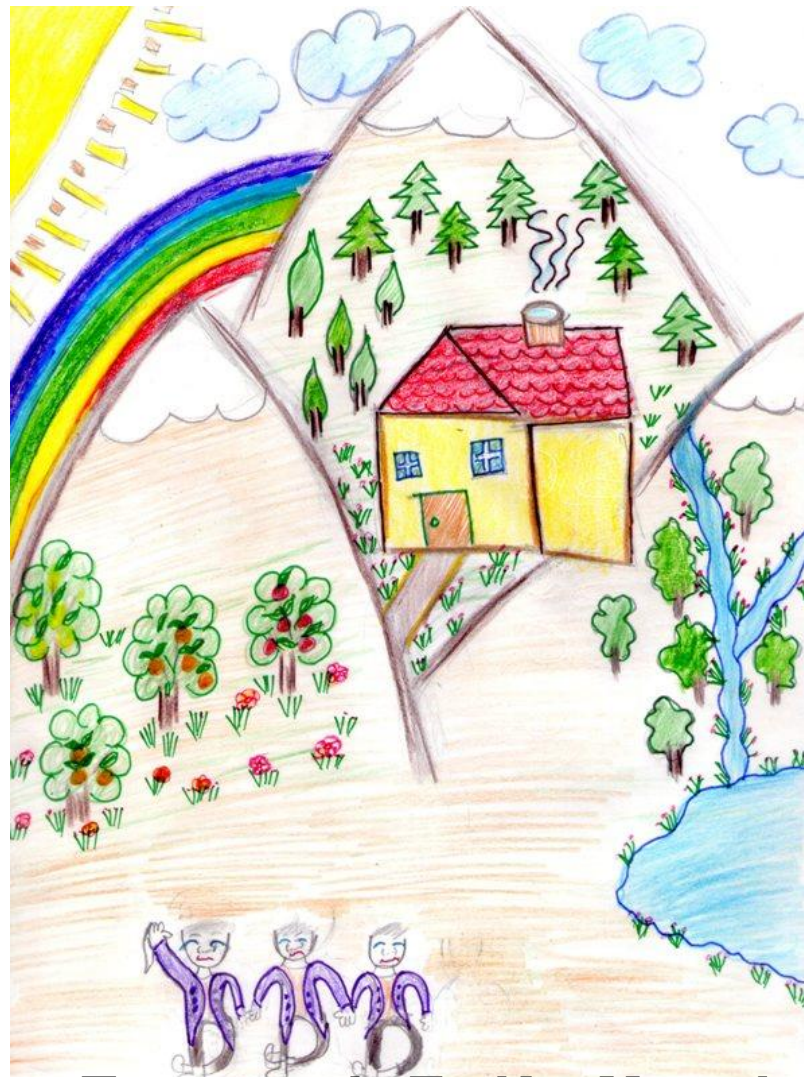
Οι γυναίκες βιαστικά
τρέχουν να σωθούν
αγκαλιά με τα παιδιά τους
να γλιτώσουν προσπαθούν.

Διψασμένα, πεινασμένα
καταφύγιο ζητούν
απ' των Τούρκων τα μαχαίρια
να ξεφύγουν επιθυμούν.

Φόβο, τρόμο συναντάνε
στα βουνά που περπατούν,
την πατρίδα στην καρδιά τους
έχουν κι αγαπούν.

Ο καυτός ο ήλιος τους καίει.
Βάσανα πολλά περνούν.
Στην Ελλάδα θε να φτάσουν
κι απ' τους κινδύνους να ελευθερωθούν.

Μιχάλης Προντανιούκ
Εσέλα Χιντρί
Νικόλας Κοπίδης
Δημήτρης Κολυβάς
Παρασκευή Τσοπάνογλου
Βασίλης Πλατής Δ2

Ζωγραφιά: Εσέλα Χιντρί